

Om ja ska vara helt ärligt så kände jag inte till det

-En kvalitativ studie av lärares uppfattning om det
kompensatoriska uppdraget

Anton Norr & Rikard Nordström

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete avancerad nivå 129:2020
Ämneslärare mot gymnasiet 2015-2020
Handledare: Sigmund Loland
Examinator: Åsa Bäcktröm

If I´m completely honest I wasn´t aware about it

-A qualitative study of teachers´ perception of the
compensatory task

Anton Norr & Rikard Nordström

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete avancerad nivå 129:2020
Ämneslärare mot gymnasiet 2015-2020
Handledare: Sigmund Loland
Examinator: Åsa Bäckström

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka hur lärare definierar det kompensatoriska uppdraget. Studiens syfte är även att bidra med kunskaper som bidrar till att lärare och blivande lärare får en djupare förståelse för hur vi kan se det kompensatoriska uppdraget från ett praktisknära perspektiv. Frågeställningarna som besvaras i studien är följande. “Hur definierar lärare det kompensatoriska uppdraget?” och “Hur förverkligar lärare det kompensatoriska uppdraget?”

Metod

Studien har en kvalitativ ansats och semistrukturerade intervjuer användes som metod. Studiens urval består av fyra lärare som har intervjuats. Den insamlade datan analyserades med hjälp av ett teoretiskt ramverk från Pierre Bourdieus teorier om kapital, fält samt habitus. Vi använde Pierre Bourdieus teorier som hjälp för att tolka våra resultat och för att vi var intresserade av lärarnas uppfattning och tolkningar av det kompensatoriska uppdraget.

Resultat

Resultaten av intervjuerna pekar på att lärarna inte har en enhetlig uppfattning av innebörden av det kompensatoriska uppdraget och dess betydelse i deras vardagliga lärarbete. Vissa lärare tolkade det kompensatoriska uppdraget som något som handlar om elevernas olika förutsättningar och behov utifrån ett likvärdighetsperspektiv. Majoriteten av lärarna uttryckte en positiv inställning till det kompensatoriska uppdraget, men det påtalades även att innebörden av det kompensatoriska uppdraget är komplext och bör definieras.

Slutsats

De intervjuade lärarnas definition av det kompensatoriska uppdraget stärker den bild som ges i den tidigare forskningen, att det är något väldigt komplext och att begreppet det kompensatoriska uppdraget och dess innebörd behöver definieras. Ingen enhetlig bild existerar av det kompensatoriska uppdraget baserat på de intervjuade lärarnas uttalanden. Alla lärare hade en egen bild av vad det kompensatoriska uppdraget är och ska syfta till i skolan. Lärarna påpekade detta till trots att det var någonting som var väldigt viktigt.

Abstract

Aim and question formulations

The aim of the study is to investigate how teachers define the compensatory task. The aim of the study is also to contribute with knowledge that contributes to teachers and future teachers gaining a deeper understanding of how we can see the compensatory task from a practical perspective. The questions answered in the study are as follows. "How do teachers define the compensatory task?" and "How do teachers realize the compensatory task?"

Method

The study has a qualitative approach and semistructured interviews were used as a method. The sample of the study consists of four teachers who have been interviewed. The collected data was analyzed with the help of a theoretical framework from Pierre Bourdieu's theories about capital and habitus. We used Pierre Bourdieu's theories to help interpret our results and because we were interested in the teachers' perception and interpretations of the compensatory task.

Results

The results of the interviews indicate that the teachers do not have a uniform view of the meaning of the compensatory task and its significance in their everyday work. Some teachers interpreted the compensatory task as something about the pupils' different conditions and needs from an equality perspective. The majority of the teachers expressed a positive attitude towards the compensatory task, but it was also pointed out that the meaning of the compensatory task is complex and should be defined.

Conclusions

The interviewed teacher's definition of the compensatory task reinforces the picture given in the previous research, that it is something very complex and that the concept of the compensatory task and its meaning needs to be defined. There is no uniform picture of the compensatory task based on the statements of the interviewed teachers. Every teacher had their own idea of what the compensatory task is and should aim for in school. The teachers point this out even though it was something that it was very important.

Innehållsförteckning

1. Beskrivning av problemområdet	1
1.1 Introduktion & Bakgrund	1
1.2 Begreppsförtydligande	3
1.2.1 Kompensatoriska uppdraget	3
1.2.2 Likvärdig utbildning	3
2. Syfte och frågeställningar	4
2.1 Syfte	4
2.2 Frågeställningar	4
3. Kunskapsöversikt	5
3.1 Den delade skolan.	5
3.2 Det fria skolvalet ökar klyftorna mellan skolor: svenska skolans nya geografi.....	7
3.3 Omöjligt uppdrag - om rättslig styrning och normkollisioner i skolans kompensatoriska uppdrag.....	8
4. Teoretisk utgångspunkt	10
4.1 Bourdieus kapitalformer	11
4.1.1 Ekonomiskt kapital.....	11
4.1.2 Socialt kapital.....	11
4.1.3 Kulturellt kapital	12
4.2 Habitus	12
4.3 Fält.....	13
5. Metod	14
5.1 Covid-19.....	14
5.2. Metodval.....	14
5.3 Urval.....	15
5.3.1 Deltagarna	16
5.4 Genomförande	17
5.4.1 Tematisering.....	17
5.4.2 Planering.....	17
5.4.3 Intervju	18
5.4.4 Utskrift & Transkribering.....	18
5.4.5 Analys.....	18
5.5 Forskningsetiska principer	19

5.6 Kvalitet och tillförlitlighet (Validitet & reliabilitet)	19
6. Resultat.....	21
6.1 Bakgrundsinformation.....	21
6.2 Innebörden av det kompensatoriska uppdraget	21
6.3 Uppfattade förutsättningar.....	31
6.4 Uppfattad ansvarsfördelning	33
7. Diskussion	36
7.1 Metoddiskussion.....	43
7.2 Slutsats	44
7.3 Vidare forskning.....	45
Källförteckning.....	46
Bilagor	

1. Beskrivning av problemområdet

1.1 Introduktion och bakgrund

Skolan som utbildningsplats påverkar i hög grad hur en individs liv kommer att spegla sig längs livets väg. Individens skolresultat påverkar inte bara den akuta situationen att den eventuellt inte kommer in på den utbildningen den vill gå på om ens någon alls, detta påverkar i sin tur den livslånga kunskapsutvecklingen. En utbildning är i dagens samhälle nästintill avgörande för att komma in i arbetslivet, skolan kan även bidra med att vara en ursprungskälla till vidare utveckling i livet samt att bredda personens erfarenheter genom det livslånga lärandet. I Sveriges skolor samlas barn och unga från alla möjliga delar i samhället, från de mest privilegierade till de mest socioekonomiskt utsatta. För att jämna ut spelplanen talas det om ett kompensatoriskt uppdrag som skolan ska uträtta. Enligt skollagen ska skolan ”uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen” (SFS 2010:800, 1 kap, 4§). Den yrkesgrupp som skall genomföra detta uppdrag med hjälp av skollagen och styrdokument är lärarkåren som arbetar aktivt ute i skolorna på daglig basis. Det som intresserade oss var det kompensatoriska uppdragets komplexitet i relation till yrkeskåren som skall verkställa det. Denna studie behandlar hur lärare definierar det kompensatoriska uppdraget i sin yrkesprofession. Det kompensatoriska uppdraget kan ses som en förutsättning för likvärdighet, och därmed också för att skolan ska uppfylla sitt demokratiuppdrag om man ska dra det till sin spets. Något som vi tycker saknas i samhällsdebatten är, vad begreppet likvärdig bedömning och det kompensatoriska uppdraget innebär enligt yrkesverksamma lärare i den dagliga undervisningen. 2018 kom rapporten *Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor* från Skolverket som fastställer

Sedan slutet av 00-talet har elevernas socioekonomiska bakgrund fått en ökad betydelse för hur eleven lyckas i grundskolan. En annan sak rapporten visade var att även skolsegregationen har ökat – elever med olika bakgrund möts mer sällan i skolan idag än tidigare. Skillnaderna mellan skolors betygsresultat har också ökat och skolans socioekonomiska elevsammansättning har fått större betydelse för elevers betyg. (Skolverket 2018)

Det har skett en ökande kunskapssegregation från 00-talet fram tills 2018 där vi ser att elevers socioekonomiska förutsättningar för utbildning i allt högre grad går i arv, vilket leder till en

kunskapssegregation i samhället. Faktumet att elevernas sociokulturella bakgrund fått större betydelse för deras förutsättningar mynnar ut i fler utmaningar för skolan och samhället än det direkta att elever har sämre möjligheter till utbildning. En sådan utmaning påtalar Bengt Persson (2013) som understryker vikten av att det kompensatoriska inslaget i svensk skola ska "förstås som en del i samhällets demokratiseringsprocess" (Persson, 2013)

Detta gör det kompensatoriska uppdraget än mer komplext i sin natur, samtidigt som det kan ses som både politiskt och ideologiskt. Det finns en solidarisk tanke inom utbildningspolitiken med ambition att kompensera för resurssvaga elever, och inom skolan innebär detta olika former av "pedagogiska stödåtgärder" (Persson, 2013). Det finns en samhällsnytta i att individer får utbildning även i dagens samhälle då det finns en ökande andel elever med inga eller dåliga akademiska meriter som därmed har försämrade förutsättningar till arbetsmarknaden. Därmed är framtidsutsikterna för dessa individer avsevärt lägre än för elever med en utbildning i ryggen. Detta är någonting som inte bara är kostsamt för samhället i ett ekonomiskt avseende, detta bidrar även till risken för en växande ojämlikhet mellan de individer som har en utbildning och de som inte har en utbildning. Detta fenomen har som tidigare nämnts tilltagit och genom detta bidrar det till att det skapas ett A- och B-lag både på arbetsmarknaden men givetvis spiller detta över i hela samhället.

Detta resonemang kan ses som dubbelmoral då skolan i ena änden har ett uttalat kompensatoriskt uppdrag att ge alla elever möjlighet att tillgodogöra sig en god utbildning och därmed inte verka utsorterande. I andra änden så är det ett av skolväsendets primära uppgifter att just sortera in elever efter studieresultat i form av betyg. Betygens funktion i den svenska skolan beskrivs bland annat i *Betyg i teori och praktik* som är skriven av Nordgren, Odenstad & Samuelsson från 2018 på följande sätt.

Urvalsfunktionen - Att just agera som urvalsfunktion är dess grundfunktion. Detta eftersom betygen är den enda urvalsfunktionen för att läsa vidare på gymnasiet samt ett av två urvalsfunktioner för att läsa vidare på universitet den andra är högskoleprovet. Betygen bestämmer vilka som får förtur eller möjlighet till att läsa gymnasiet och senare vilka som får läsa vidare på universitets eller högskolenivå. I Sverige är betygen vad Ali Klapp (2015) kallar high stake eftersom det är dessa som kan ta en elev vidare för att tillgodogöra sig utbildning vilket kommer påverka individens livsmöjlighet (Skolverket, 2017).

Informationsfunktionen - tanken här är att betyg ska ge information till eleven, vårdnadshavarna samt skolan om elevens kunskapsnivå. Detta möjliggör för skolan och eleven att byta arbetssätt eller ambitionsnivå efter vilken nivå eleven ligger på.

Kontrollfunktionen - Betyg kan fungera som en kontrollfunktion för att kontrollera skolresultat. Betyg fungerar även effektivt för att kunna jämföra skolor på nationell nivå med varandra genom betygen. Denna kontrollfunktion hjälper även till att stävja att betygsinflation uppstår i skolorna.

Motivationsfunktion - Betyg kan fungera som en morot till att anstränga sig mer i sina studier, alternativt verka som en varningsklocka till att en elevs insats inte är tillräcklig för ett visst betyg. Detta kan dessvärre även fungera åt det andra hållet genom negativ återkoppling påverkar studieresultatet negativt.

Disciplineringsfunktionen - betyget kommer med ett maktförhållande mellan den som betygsätter och den som får betyget. Denna maktrelation bygger på hur den betygsättande personen värderar kunskapen hos individen som blir betygsatt. Därmed finns det incitament för den betygsättande individen att anpassa sig efter den betygsättande läraren och skolans vilja.

1.2 Begreppsförtydligande

1.2.1 Kompensatoriska uppdraget

I denna uppsats kommer begreppet det kompensatoriska uppdraget definieras med stöd från skollagen och läroplanen. I skollagen är det framskrivet på följande sätt

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt läroplanen för grundskolan ska undervisningen ta *“Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.”* (Skolverket, 2011)

1.2.2 Likvärdig utbildning

Likvärdig utbildning - Det är lätt att tänka på likvärdig bedömning som att allt ska vara lika för alla elever, till exempel att alla ska göra samma prov, på samma tid och med samma typ av hjälpmedel. Begreppet skolans uppdrag är att ge alla elever en likvärdig utbildning, därmed

krävs det att begreppet likvärdig utbildning definieras. Denna studie använder sig av utdrag ur skollagen samt Skolverkets rapport *Likvärdig utbildning i svensk grundskola?* Rapporten *Likvärdig utbildning i svensk grundskola?* säger att likvärdighets begreppet bör indelas i tre underkategorier: Den första är *lika tillgång till utbildning*, den andra *lika kvalitet på utbildningen* och den tredje är att *utbildningen ska vara kompenserande*.

Tittar vi närmare på den tredje underkategorin, att utbildningen skall vara kompenserande är detta inget fastställt krav skriver Skolverket, utan det är endast en strävan men begreppet syftar till att skolan har ett särskilt ansvar för elever med sämre förutsättningar att klara skolan och skall därmed få resurser därefter. Däremot är skollagen tydligare i sin formulering i relation till de olika kapitalen då skollagen säger följande:

Alla barn och ungdomar skall, oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet. (skollagen)

Det är värt att komma ihåg att begreppet *likvärdig* inte innebär att utbildningen ska vara likformig i betydelsen likadan.

2. Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur lärare definierar det kompensatoriska uppdraget. Mer specifikt hur det gemensamma kompensatoriska uppdraget definieras och uppfattas av yrkesverksamma lärarna, samt hur de upplever sina förutsättningar att ta sig an det kompensatoriska arbetet. Studiens syfte är att bidra med kunskaper som bidrar till att lärare och blivande lärare får en djupare förståelse för hur vi kan se det kompensatoriska uppdraget från ett praktisknära perspektiv.

2.2 Frågeställningar

1. Hur definierar lärare det kompensatoriska uppdraget?
2. Hur förverkligar lärare det kompensatoriska uppdraget?

3. Kunskapsöversikt

I detta kapitel presenteras tre studier som tillsammans belyser området som vår studie syftar till att undersöka. Den forskningslitteratur som valts ut och presenteras i detta avsnitt är två avhandlingar och en rapport på forskarnivå som publicerats på de två vetenskapliga arkiven DIVA och GUPEA. Litteraturen har valts ut för att den är på forskarnivå. De tre studierna behandlar tillsammans både det kompensatoriska uppdraget och socioekonomiska faktorer och segregation samt även det fria skolvalet.

Enbart det som är centralt för vår kommande studie lyfts fram ur dessa tre forskningskällor och sammanfattas kortfattat. Det presenteras i denna del för att ge läsaren en överskådlig bild över fältet som studien ämnar att undersöka och för att fånga in vårt uppsatsområde.

Att hitta existerande forskning som är relevant för att fånga in vårt område har inte varit någon större utmaning, vilket är på grund av att det finns flertalet studier som undersökt snarlika områden var för sig tidigare. Det har snarare varit en urvalsprocess i att hitta material som skall passa vårt ämnesområde. Den forskningslitteratur som valts ut och presenteras i detta avsnitt är två avhandlingar och en rapport på forskarnivå som publicerats på de två vetenskapliga arkiven DIVA och GUPEA. Litteraturen har valts ut för att den är på forskarnivå och samt för att fånga in vårt uppsatsområde. Litteraturen behandlar relevant innehåll för denna uppsats och tar tillsammans upp både det kompensatoriska uppdraget och socioekonomiska faktorer och segregation samt även det fria skolvalet.

3.1 Den delade skolan.

I Anders Trumbergs avhandling från 2011 behandlas segregationsprocesser i det svenska skolsystemet. Studiens syfte har varit att undersöka hur skolvalet i grundskolan hänger ihop med integration och segregationsprocesser i skolan samt hur skolornas närområden och elevernas skolval påverkar skolornas etniska samt socioekonomiska sammansättning av elever med fokus på Örebro kommun.

I avhandlingen konstateras det att den etniska och socioekonomiska segregationen i Örebro kommun ökar. Områden som sedan 1970-talet har betraktats som svaga socioekonomiskt har behållit sin låga status. Skillnaden 2011 gentemot 1970-talet är att segregationen fått en så kallad etnisk dimension. I takt med att andelen invandrare har ökat och flyttat in så har majoritetsbefolkningen bestående av etniska svenskar minskat och flyttat ut.

Denna demografiska förändring har cementerat den socioekonomiska situationen i som fortsatt degenerera med tidens gång. De etniska och ekonomiska klyftorna i Örebro kommun ökar enligt avhandlingens resultat (Trumberg, 2011).

Utbildningsnivån har på övergripande sätt ökat i Örebro vilket även gäller för de socioekonomiskt svaga områdena. Dessa områden har dock fortfarande en övervägande del icke utbildade invånare. I socioekonomiskt starka områden som har mer utbildade invånare är andelen invandrare konstant, områdena består främst av en högutbildad och välbärgad homogen svensk befolkning. Utvecklingen av bostadssegregationen bidrar enligt Trumberg (2011) till viss del med utvecklingen i skolorna på grund av att skolor som ligger i väl fungerande bostadsområden är populärare bland elever. Detta gör att fler elever väljer dessa skolor framför skolor som ligger i sämre fungerande bostadsområden. Med detta sagt har resultatet även visat att elever från socioekonomiskt svaga områden väljer olika populära kommunala och fristående skolor. Resultatet som presenteras pekar på att det finns en elevströmning mellan olika skolor i utsatta områden.

I ett fåtal av kommunens skolor har det skett ett inflöde av elever med sämre socioekonomiska förutsättningar vilket Trumberg (2011) menar på är en förutsättning för att skapa en bättre integration av olika typer av elever. Det är främst resursstarka svenska elever som gör ett skolval och väljer de bättre populärare skolorna på grund av att de har bättre förutsättningar än resurssvaga invandrarelever. Konsekvensen av de olika elevernas val av skolor i Örebro har lett till att de etniska och sociala skillnaderna har ökat. Avhandlingens resultat visar på att det uppstått en större klyfta mellan olika skolor när det gäller elevsammansättning. Skolorna har blivit mer homogena och skolan som en mötesplats mellan olika etniska grupper har påverkats negativt. Resultatet visade även att skolvalet påverkar denna segregering mellan skolorna, det finns dock ett litet antal undantag, i vissa skolor är den etniska blandningen av elever relativt rättvis (Trumberg, 2011).

Trumberg avhandling från 2011 är relevant för att den visade på att socioekonomiska faktorer är viktiga då vårdnadshavarna i socioekonomiskt utsatta områden i mindre utsträckning har utbildning än i socioekonomiskt starka områden, detta påverkar elevernas skolresultat i dessa områden.

3.2 Det fria skolvalet ökar klyftorna mellan skolor: svenska skolans nya geografi

Författarna till denna rapport är projektledare Bo Malmberg, Eva Anderson, Zara Bergsten och John Östh. "Det fria skolvalet ökar klyftorna mellan skolor: svenska skolans nya geografi" är ett projekt bestående av fyra delstudier som undersökt skolval, segregation, grannskapseffekter samt boendesegregation och hur detta har påverkat den svenska skolan.

Rapportens syfte har varit att analysera på vilket sätt de förändrade förutsättningarna i det svenska skolväsendet medverkat till växande skillnader mellan svenska skolor.

Författarna av rapporten har kommit fram till följande saker.

1. Anledningen till att skillnader i skolresultaten ökar mellan svenska skolor är på grund av att svenska föräldrar och medelklassen i allmänhet väljer bort invandrardominerade skolor.
2. För de elevgrupper som författarna till studien skapat genom att tillämpa en närhetsprincip så har man i denna studie inte sett några ökande skillnader i elevprestationer. Resultatets spridning ökar rejält mellan de skolor som eleverna går i. Författarna tydliggör att de därmed förkastar iden att det är den ökande bostadssegregationen som ligger bakom de allt större skillnaderna i skolresultat mellan Sverige skolor.
3. Det fria skolvalet utnyttjas främst av det svenska samhällets övre skikt och samhällets lägre skikt undviks.
4. Föräldrarnas val av skola för sina barn påverkas först och främst av vart de bor och inte av vilken samhällsklass de tillhör.

Studien bekräftade att de ökande klyftorna mellan skolorna i Sverige är som störst i regioner där det finns en stor andel invandrarelever (Malmberg et al., 2013). I de skolor där det finns lite invandrarelever är skillnaderna i skolresultat mycket små.

Detta är något som Malmberg et al., (2013) menar stärker deras tes om att elevförflyttningen mellan skolor är starkt påverkad av demografiska faktorer. De demografiska faktorerna är något som gör att skolvals-systemet riskerar att inte ge de positiva effekter som de som förespråkade ett fritt skolval menade på att systemet skulle ge enligt författarna (Malmberg et al., 2013).

Skolvalsreformen beskrevs som en frihetsreform vilket skulle göra den svenska skolan till världens bästa skola genom ökad konkurrens. Sammanfattningsvis pekar studien på att den svenska skolvalsreformen inte har skapat de positiva resultat som förespråkarna för dess införande hävdade att reformen skulle medföra.

Denna studie relaterar till vår studie eftersom om vi får en mer segregerad skola där en ökad homogenitet leder till att medelklassen väljer bort skolor, innebär det att skolorna som blir lämnade kvar kommer ha en större utmaning i form av att fler elever kommer ha föräldrar med ingen eller liten utbildning. Detta påverkar skolorna där barnen går i form av att de måste bedriva ett större kompensatoriskt uppdrag.

3.3 Omöjligt uppdrag - om rättslig styrning och normkollisioner i skolans kompensatoriska uppdrag

I David Ryffe's (2019) avhandling "Omöjligt uppdrag - om rättslig styrning och normkollisioner i skolans kompensatoriska uppdrag" behandlas det hur det svenska skolväsendets skyldighet att med olika medel säkerställa att samtliga elever får goda förutsättningar att nå Skolverkets kunskapskrav ser ut. Skolans kompensatoriska uppdrag kan enligt Ryffe (2019) ses som en premis för att åstadkomma den svenska skolans övergripande ändamål att barn och unga ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Det primära syftet med det svenska skolväsendet är således att fungera som kunskapsförmedlare och sätta ramar för det sociala samspelet mellan elever och så vidare. Ryffe (2019) menar också att det kompensatoriska uppdraget även är ett politiskt ändamål samt en allmän princip.

Skolväsendets skyldigheter gäller för alla elever oavsett vilka begränsningar eleverna har, som till exempel socioekonomisk position eller intellektuellt eller fysiskt handikapp (Ryffe, 2019). Ryffe (2019) redogör för att den allmänna bilden av vad skolans uppdrag omfattar är något som kan skilja sig en hel del från vad den rätten reglerar, det vill säga vad skollagen säger om skolans uppdrag. I avhandlingen beskrivs det även att på grund av att det rättsliga systemets hänger tätt ihop med det politiska systemet är det lagen, mer specifikt skollagen som i detta sammanhang ses som skolans kompensatoriska uppdrag. Det är skollagen som beskriver vad det kompensatoriska uppdraget ska vara i den svenska skolan.

Enligt Ryffe (2019) ska det kompensatoriska uppdraget se till att funktionsnedsättningar hos elever i så liten omfattning som möjligt har en negativ påverkan på elevernas förmåga att utveckla de nationella kunskapsmålen. Syftet med nuvarande skollag som trädde i kraft 2010 är att det kompensatoriska uppdraget i form av särskilt stöd till elever med svårigheter bland annat ska dokumenteras noggrant för att arbetet på ett bättre sätt ska kunna följas upp och åtgärderna ska kunna utvärderas. En konsekvens av den nya skollagen är att det har skapats en osäkerhet bland pedagoger över vad som räknas som särskilt stöd eller inte. Detta har lett till

att åtgärdsprogram har blivit norm även i fall då det handlat om mindre åtgärder från skolans sida.

Det är med hänvisning till skollagen upp till den enskilde läraren att bedöma huruvida en elev är i behov av extra anpassningar inom den ordinarie undervisningen.

Syftet med det kompensatoriska uppdraget är enligt skollagen att eleven ska uppnå de nationella kunskapskraven. Det finns ett krav på att pedagogerna ska agera ifall eleverna är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd men väldigt lite anges på vilket sätt detta ska ske.

Detta är på grund utav att pedagogerna i form av till exempel lärarna i skolan ska kunna utnyttja de relativt fria tyglarna som de har när det gäller det kompensatoriska uppdraget i skolan.

Lärarna ska ha rätt att genomföra de anpassningar baserat på pedagogisk grund som de själva finner lämpligt givet den aktuella situationen, om det behövs kan elever segregeras för att ges enskilt stöd om det behövs men utgångspunkt är att individuellt stöd ges i elevens klass (Ryffe, 2019).

I avhandlingen redogör Ryffes (2019) även för att det finns en ökad ängslighet angående skolans kompensatoriska uppdrag. Den ökade detaljstyrningsgraden av den enskilde eleven och dennes rättigheter ställs ofta mot det som är pedagogiskt korrekt.

En aspekt som lyfts fram i avhandlingen är en farhåga som uppmärksammas under senare år nämligen att andelen högpresterande elever minskar. Enligt Ryffe (2019) tyder detta på att det först och främst fokuseras på mycket på de elever som inte når målen. För de elever som inte når målen har allt mer regler och rättigheter samt krav tillkommit för att de ska kunna nå målen. Detta har dock inte skett när det gäller de elever som utan problem når målen men som inte stimuleras tillräckligt i förhållande till sin potential. För dessa elever har det inte tillkommit någon motsvarande reglering för att förbättra deras situation.

Även de högpresterande eleverna är en grupp som innefattas av det kompensatoriska uppdraget. Det kompensatoriska uppdraget ska nämligen vilket skollagen beskriver även se till att elever som lätt når målen stimuleras till att kunna nå ännu längre.

Avhandlingen tar även upp att det kompensatoriska uppdragets tolkning kan skilja beroende på betraktelsen till det. Vem som ska kompenseras för vad kan därmed skilja sig åt beroende på vem som tolkar det kompensatoriska uppdraget.

En annan punkt som lyfts fram i avhandlingens fjärde kapitel är ett dilemma som pedagoger i skolan kan ställas inför i arbetet. Dilemmat som kan uppstå är ifall den så kallade integreringsnormen följs strikt. Integreringsnormen handlar om att alla elever ska blandas i skolenheter och klasser inom samma skolform oavsett vilka behov eller vilken socioekonomisk bakgrund som elever har enligt Ryffe (2019). Konsekvensen av denna norm blir då att lärare kan hamna i svåra situationer där de ska tillse alla elevers särskilda behov samtidigt. Det kan vara knepigt för lärare att åstadkomma. Eftersom en lärare till exempel kan ha nyanlända elever med dåliga kunskaper, elever med funktionsnedsättningar och elever som är socialt utsatta och så kallade särbegåvade elever som alla ska få de de behöver samtidigt vilket kan vara svårhanterligt för läraren.

Integreringsnormen beskrivs i avhandlingen vara något som indirekt följer med utifrån andra regler i skollagen som till exempel skolform, mottagande vid skolenhet och exkluderande särskilda stödåtgärder för elever vid undantagsfall. Det finns dock undantag från integreringsnormen när det gäller till exempel särskilt stöd för elever med sådana behov, vilket gör att integreringsnormen inte är strikt. Det finns också konkurrerande ändamål och värden som gör att det sker avvägningar i det praktiska arbetet i den svenska skolan och i dess tillhörande rättsordning. Problemet är enligt Ryffe (2019) att det saknas tolkningsstöd för lärare och övriga pedagoger när det gäller att göra en sådan avvägning. Pedagogiska och juridiska problematiska situationer i arbetet är något som den enskilde läraren hamnar i på grund av brist på tolkningsstöd (Ryffe, 2019).

Enligt Ryffe (2019) som läst Skolinspektionens granskning från år 2014 av landets grundskolenheter så lever mer än 60 procent av grundskolornas verksamheter inte upp till skollagens krav när det gäller det kompensatoriska uppdraget. Denna avhandling är i högsta grad relevant för vår studie då den beskriver hur skollagen reglerar det kompensatoriska uppdraget för lärare i den svenska skolan. Avhandlingen tar även upp perspektiv och dilemman som är relevanta för vår studie.

4. Teoretisk utgångspunkt

Denna studie tar avstamp från Pierre Bourdieus teorier. Bourdieu som var en fransk sociolog vars teorier om kapitalformer, fält och habitus är välkända inom sociologin. Anledningen till att vi valt att använda oss av Bourdieus teori är för att den ger en förklaringsmodell för sociokulturella skillnader. Därmed sagt anser vi det som en relevant teori att underbygga

frågeställningarna samt att underlätta vår bearbetning av empirin och intervjumaterialet vi fått genom i studien. Inledningsvis kommer centrala begreppen för denna studie presenteras. För att avslutningsvis behandla Bourdieus syn på skolan samt hur dessa begrepp kopplar till vår studie.

4.1 Bourdieus kapitalformer

Bourdieus tre kapitalformer sammansatt benämns som det symboliska kapitalet. Dessa kapital syns utifrån när en individ visar sin status och vill tillkännage sin grupptillhörighet. Detta visas i våra livsval i allt från vilka kläder vi bär, hur vår konsumtion ser ut, till vilken utbildning vi har, även intressen är kodade kopplat till en viss livsstil kopplat till vilken samhällsklass vi tillhör. Ordet kapital kan lätt misstas för att enbart innefatta en ekonomisk komponent men skall ses som en resurs för att samspele under särskilda tillfällen eller bevara en hierarkisk ställning. Bourdieu menar att det är den totala mängden av dessa tre kapitalformer som avgör din klass. Därmed menar Bourdieu att det går att kompensera eller växla kapital så till exempel kan ett högre kulturellt kapital växlas mot ett lägre ekonomiskt kapital. (Bourdieu, 1994)

4.1.1 Ekonomiskt kapital

Det ekonomiska kapitalet innefattar som namnet antyder de materiella tillgångarna som en individ besitter samt kunskaperna om det ekonomiska reglerna samt hur materiella resurser kan förvaltas. Det ekonomiska kapitalet är utöver materiella tillgångar som direkt går att översätta till pengar som exempelvis fastigheter, kläder eller annat materiella ting. Oftast är det de ekonomiska kapitalet som människan strävar efter eftersom det möjliggör att exempelvis betala utgifter som hyra, räkningar eller upprätthålla en viss typ av livsstil. (Bourdieu, 1994)

4.1.2 Socialt kapital

Till socialt kapital tillhör de tillgångar utav de mellanmänskliga kontakter som en individen innehar. Detta innefattar till exempel vårdnadshavare, vänner, kollegor och klasskompisar. Gemensamt för alla olika former av kapital är att det har ett värde inom fältet. Det sociala kapitalet hjälper en individ att inordna sig i ett sammanhang som leder till bättre framtidsutsikter detta kan exempelvis ske genom att en duktig elev som kommer från goda socioekonomiska förhållanden skaffar sig ett stort kontaktnät med likasinnade som i sin tur leder till bättre möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden eller i andra sociala sammanhang som en person som inte innehar samma sociala kapital har tillgång till. Det sociala kapitalet bygger också på att stärka gruppsammansättningen inom den interna gruppen vilket kopplat till

denna uppsats att duktiga och skolmedvetna individer som kommer från liknande socioekonomiska förhållanden kommer i större utsträckning gå på samma skola vilket i sin tur genererar att de kommer att få ett mer homogent socialt kapital att stå på. Däremot kommer individer som står utanför denna grupp bilda sina interna grupper men med ett mindre socialt kapital som leder till svårigheter att ta sig in i sociala sammanhang. (Bourdieu, 1994)

4.1.3 Kulturellt kapital

Det kulturella kapitalet kan beskrivas som individens tillgång utav kunskap och utbildning. En bättre informerad individ har bättre förutsättningar att navigera sig i ett mer avancerat samhälle. Det kulturella kapitalet, skall ses som mängden kunskaper en individ innehar, vilket sedan kan växlas mot de andra kapitalformerna exempelvis ekonomiskt kapital i form av ett högre avlönat jobb som inte hade varit möjligt utan det kulturella kapitalet. Det kulturella kapitalet en individ innehar påverkar vilket språkbruk en individ använder sig utav. Språket som klassförmedlare eller klasstillhörighet avslöjar till stor del som sagt vilken klasstillhörighet en individ befinner sig i. En annan sak som berättar vilken klass en individ tillhör enligt Bourdieus är smak som beskrivs som "den generativa formel som ligger till grund för livsstilarna" (Bourdieu, 1986). Smak kan tolkas som vilka val vi gör i livet några exempel på hur smaken kan yttra sig är vilken musik vi lyssnar på, vilka kläder vi anser vara snygga, vilken utbildning vi värderar högt, samt vilka fritidssysslor som anses vara korrekta utifrån vårt kulturella kapital.

Det kulturella kapitalet hjälper således individen att navigera sig i olika sammanhang i livet som exempelvis skolan. Detta är någonting som Donald Broady belyser med citatet nedan.

"Att elever som är väl rustade med kulturellt kapital har goda utsikter till en privilegierad framtid sammanhänger med att de (och deras föräldrar) är väl bekanta med och förmögna att värdera det spektrum av möjligheter som utbildningsväsendet och yrkeslivet och den sociala världen i övrigt erbjuder." (Broady, 1998 s. 8). Det Broady menar här är att det kulturella kapitalet möjliggör för individer att ta till sig utbildningen på ett mer effektivt sätt än vad sina skolkamrater som inte har samma kulturella kapital eftersom de har svårare att navigera i skolans miljö.

4.2 Habitus

Habitus är ett begrepp som blivit förknippat med Bourdieus teorier och kan ses som en sammanslagning av det gemensamma kollektivets, individens vanor och samlade erfarenheter.

Dessa element som individen på ett slumpmässigt sätt tillförskaffat sig gör att individen kan agera utifrån på ett naturligt sätt. Habitus skall således ses med hjälp utifrån den historiska påverkan på individens och dess agerande idag. Individen i sig skapar genom detta, och även reproducerar sitt eget habitus. En grupp som samexisterar under liknande former kommer gruppen bilda en gruppidentitet. Denna grupp kan även benämnas som exempelvis klass exempelvis överklass, medelklass, arbetarklass och genom detta få gemensamma normer och värden inom sin klasstillhörighet. Detta bildar praktiker som leder till systematiska uttryck knutna till individens grupp/klass existensberättigande. En klass/grupps existensberättigande bygger på att gruppen skiljer sig från andra grupper för att på detta sätt kunna klassificera in sig på ett naturligt sätt. Habitus beskrivs i boken *Kultursociologiska texter* på följande sätt

Bakom dessa klassificerbara praktiker och dessa klassificerande omdömen finns en gemensam rot, och hit vetenskapens klassindelning leder: till habitus som på en och samma gång är generade princip för objektivt klassificerbara praktiker och system för att klassificera samma praktiker (Bourdieu, 1994)

Vad detta innebär är förmågan att utforma smak, som ett värderande instrument för att skilja på olika ting för det är i relationen mellan rummet av livsstilar samt de representerade sociala världen som habitus skapas. Habitus hjälper individen hur den ska agera när den träffar personer inom samma fält. Habitus ska däremot inte ses som en strukturerande struktur utan istället ses som någonting vilket hjälper individen till att sortera in praktikerna och hur dessa praktiker skall uppfattas i egenskap av ett resultat utav förkroppsligande av samhällets indelning av sociala klasser. För att konkretisera detta hjälper det individen att se tinget för vad de är men framförallt vad de inte är. Habitus påverkar därmed individen livsval på så sätt att sinnet för smak som nämnts tidigare utgår ifrån sin tillvaro exempelvis vilken typ av mat, musik, kläder, utbildning, fritidssysslor som anses vara korrekta utifrån sin grupptillhörighet (Engström, 2010).

4.3 Fält

Fält, är enligt Bourdieu ett teoretiskt verktyg för att förstå en enhet eller en del av det sociala rummet. Detta kan vara exempelvis grupper och organisationer, med fält avser Bourdieu en grupp av individer som delar någonting gemensamt med varandra genom exempelvis ett intresse. Varje fält kommer med inbördes värdering och regler. Inom detta fält skapas

hierarkiska positioner i och med att medlemmarna interagerar med varandra genom hur gruppens normer efterlevs och värderas genom fältets inneboende regler och värderingarna. Detta sker och genom att personerna inom fältet samexisterar och genom konkurrens uppstår en hierarki i dess relation till deras habitus, sociala kapital, ekonomiskt kapital och kulturella kapital. Bourdieu menar att varje enskilt fält har sin egen logik och utgår från formeln ”(habitus)(kapital) + fält= praktik” (Bourdieu, 1994). Det finns inte ett visst antal fält utan dessa är oändliga och det finns heller klara gränser mellan de olika fälten. Utan ska ses som ett redskap för att förstå bättre människors agerande. Bourdieu som används i denna studie som teoretiskt ramverk är tänkt att fungera som ett verktyg till att ge en ökad kunskap om hur lärare uppfattning och förutsättningar kring det kompensatoriska uppdraget. Med detta syfte verkar Bourdieus tankar om kapital och habitus för att få en bättre förståelse för hur lärarna tolkar uppdraget i relation till den tidigare forskningen som används i studien.

5. Metod

I metodkapitlet nedan presenteras metodval, hur studiens urvalsprocess gick till. Sedan beskrivs det hur undersökningen genomfördes, samt dess transkribering, analys och kodningsprocess. Metodkapitlet avslutas till sist med en diskussion om studiens kvalitet och tillförlitlighet.

5.1 Covid-19

Denna studie genomfördes under slutet av år 2020 vilket har inneburit att Sverige och världen befinner sig i covid-19 pandemin. Detta har medfört att våra planerade intervjuer har behövt anpassas till rådande situation. Intervjuerna genomfördes på grund av detta via det digitala verktyget Zoom. När vi erbjöd de tillfrågade intervjupersonerna möjligheten att genomföra intervjuerna mottogs det med positiva kommentarer med tanke på rådande situation som gällde

5.2. Metodval

Syftet med denna studie var att bidra med kunskaper om några av förutsättningarna för lärare att genomföra sin del av det kompensatoriska uppdraget. För att åstadkomma detta valde vi en kvalitativ metod för datainsamling. Den kvalitativa metoden för datainsamling var semistrukturerade intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2014). Valet att genomföra en semistrukturerad intervjustudie av kvalitativ sort föll sig naturligt då vi var intresserade av lärarnas uppfattning och tolkningar av det kompensatoriska uppdraget, vilket vidare kopplas

till Bourdieus kapitalteori för att förstå det kompensatoriska uppdraget. Metoden intervju lämpade sig väl eftersom tyngden låg på lärarnas tolkningar av begreppet samt lärarnas upplevda tankar. Studien undersökte komplexa och subtila fenomen genom en flexibel samtalsform som en semistrukturerad intervju är. Det här skapad förutsättningar för oss att få ett utförligt material att arbeta med. Anledningen till att vi inte valde att till exempel använda oss av kvantitativa metoder är på grund av att vi var ute efter mera detaljerade svar på våra två frågeställningar. Hade vi valt att använda oss av en kvantitativ metod som en enkätundersökning eller liknande som vi skickar ut till diverse lärare hade vi förmodligen fått mer begränsade och mindre detaljerade svar. På grund av att vi inte haft möjligheten att ställa följdfrågor som vi kunde göra under intervjuerna. Syftet med uppsatsen är att skapa djupare förståelse och då var det lämpligt för oss att använda oss av en kvalitativ metod som intervjuer.

5.3 Urval

Urvalet i denna studie var fyra aktivt arbetande lärare som vi är bekanta med genom att lärarna vi intervjuade var tidigare lärarstudenter som vi studerat tillsammans med på Gymnastik och idrottshögskolan. Urvalet benämns därför att vara vad Hassmen & Hassmen (2008) beskriver som ett bekvämlighetsurval, ett bekvämlighetsurval kännetecknas av att det är ett enkelt och relativt snabbt sätt att få tag på deltagare till en studie. Bekvämlighetsurvalet blev ett sätt för oss att snabbt påbörja urvalsprocessen helt enkelt. Vi tog enskilt var för sig kontakt med lärare i vår bekantskap. För att motverka att det inte skulle uppstå intern kommunikation mellan oss som intervjuade och lärarna, delade vi upp genomförandet av intervjuerna mellan oss två. Vi intervjuade därmed inte de intervjupersonerna som vi på egen hand tagit kontakt med utan vi bytte så att vi genomförde intervjuerna med varandras informanter. Den som inte intervjuade var ansvarig för inspelning och kunde antecknade kompletterande frågor genom chatfunktionen. Urvalskriterierna var att de intervjuade personerna skulle arbeta som lärare samt vara behörig. Med dessa kriterier så hade vi inte informationen vilket typ av upptagningsområde skolorna hade som lärarna jobbade på innan vi tillfrågade dem. Därmed kunde vi inte ta hänsyn till detta vilket är någonting som skulle varit önskvärt. Utöver de fyra respondenterna som intervjuades hade vi tillfrågat ytterligare två lärare som hade godkänt sitt deltagande men som dessvärre var tvungna att avbryta p.g.a. personliga skäl. Detta diskuteras vidare i diskussionsdelen. I samband med att de tillfrågade lärarna bekräftade sin medverkan skickades informationsbrevet (se Bilaga 1) ut via mail för att informera lärarna om studien och för att kunna bekräfta. Denna uppsats genomfördes i slutet av år 2020 vilket för arbetande lärare innefattar en hög arbetsbelastning

med bland annat betygsättning av elever och rent allmänt för året 2020 i och med den rådande covid-19 pandemin. Dessutom skulle denna studie genomföras under en begränsad tid. Sammantaget ledde detta dessvärre till att vi var tvungna att begränsa urvalet till fyra deltagare då vår studie bygger på lärarnas utsagor.

5.3.1 Deltagarna

Bakgrundsinformation om intervjupersonerna.

Intervju 1 Mikael

Mikael är utbildad ämneslärare i idrott och hälsa och engelska vilket han även undervisar i. Mikael undervisar för år 1-3 på gymnasiet, utöver detta undervisar Mikael för inrykare det vill säga elever som inte klarat alla grundämnena i grundskolan. Han har tre månaders arbetslivserfarenhet som gymnasielärare.

Intervju 2 Helene

Helene är utbildad ämneslärare i idrott och hälsa. Hon undervisar från förskoleklass upp till årskurs 6 i grundskolan. Helene har sammanlagt ett års arbetslivserfarenhet på två olika grundskolor.

Intervju 3 Sara

Sara har en ämneslärarexamen i idrott och hälsa och franska. Sara har dessutom även en kandidatexamen i företagsekonomi och juridik. Sara undervisar i idrott och hälsa och franska på gymnasiet, hon har jobbat i 1,5 år på en gymnasieskola.

Intervju 4 Lorentz

Lorentz har en ämneslärarexamen i idrott och hälsa och svenska som andraspråk. Lorentz undervisar i idrott och hälsa för elever i årskurs 7-9 på en grundskola där han har arbetat som idrottslärare i 6,5 månader.

5.4 Genomförande

Genomförandet har utgått ifrån de sju stadierna som presenteras i boken *den kvalitativa forskningsintervjun*. De sju stegen är följande tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, verifiering och rapportering (Kvale & Brinkmann, 2014).

I denna studie har arbetsprocessen skett på följande sätt.

5.4.1 Tematisering

Momentet tematisering bestod av att studiens övergripande tema arbetades fram.

Detta gjordes genom att olika tänkbara ämnen lades fram som eventuella uppsatsämnen som skrevs ned och sedan gallrades alternativ efter alternativ ut. På så sätt genom denna gallringsprocess så fastställdes det att studiens övergripande ämne blev det kompensatoriska uppdraget. Nästa steg i tematiseringen var att vi först ställde frågorna varför och vad. För att sedan ställa oss frågan hur. Studiens varför landade i för att bidra med kunskaper som bidrar till att lärare och blivande lärare får en djupare förståelse för hur vi kan se det kompensatoriska uppdraget från ett praktisknära perspektiv. Studiens vad blev hur lärare definierar det kompensatoriska uppdraget. Mer specifikt hur det gemensamma kompensatoriska uppdraget definieras och uppfattas av yrkesverksamma lärarna.

Studiens hur blev en metod som skulle funka som en väg mot målet enligt Kvale & Brinkmann (2014). Valet att genomföra en intervjustudie lämpade sig väl i förhållande till syftet och frågeställningarna.

5.4.2 Planering

Vid planeringsstadiet spenderade vi tid på att formulera lämpliga frågor att ställa under intervjuerna, frågorna skulle ge oss en bra helhetsbild av området vi undersökte. Samtidigt som frågorna inte skall vara för vaga så svaren inte besvarar frågeställningarna. När frågorna var färdigformulerade genomfördes en pilotstudie. Pilotstudien bestod av att vi testkörde intervjufrågorna på ytterligare en lärare där frågor och teman som skapats testades detta för att få möjligheten att strukturera om och utveckla intervjuguiden innan den skulle användas i skarpt läge så den verkligen fångade upp material som samspelar med studiens syfte och frågeställningar. Att genomföra en pilotstudie var en viktig del i planeringsstadiet på grund av att ”man får en första insikt i hur man ska få forskningsfrågorna, materialval och analystekniker att hänga ihop” (Ahrne & Svensson, 2015) Pilotstudien gav oss även möjligheten att testa det

digitala verktyget zoom som sedan användes i intervjuerna. Detta gjorde att vi därmed kunde kontrollera att allt fungerade till exempel ljudkvalitén på intervjun och att inspelningen sparas så att transkribering är möjlig att göra i efterhand.

5.4.3 Intervju

När intervjuer sker i skarpt läge är det i rollen som intervjuare vid semistrukturerade intervjuer viktigt att låta den som blir intervjuad att få chans att prata fritt om ämnet. Detta kräver därmed att intervjuaren är uppmärksam på det som sägs och att den är beredd att ställa följdfrågor på det som sägs (Bryman, 2018).

Kvaliteten på intervjun är en avgörande faktor för den kommande analysen, verifiering och rapporteringen. Är kvaliteten sämre på intervjun leder detta till att de övriga momenten bli lidande Kvale & Brinkmann (2014). Den sammanställda intervjuguiden, som användes innehöll teman och frågorna som användes under intervjuerna. Guiden som vi utgick från var Kvale och Brinkmanns typer av intervjufrågor för att få på detta sätt få en klarare bild av vad vi ville ha för information. Intervjuguiden som användes med de olika teman låg till grund för de teman som behandlades och de frågorna som ställdes kommer redogöras i både resultatdelen och bifogas som bilaga.

5.4.4 Utskrift och transkribering

När vi sedan skulle genomföra utskrifterna eller transkriberingen var det noga att vi tog hänsyn till skillnaderna mellan intervjuerna som skett mellan två individer och att transkribera det sedan och överföra talspråket som användes till skriftspråk. Detta kan tyckas vara en trivial sak i en intervjustudie men är ack så viktig för att analysen och slutresultatet skall bli lyckat. Utskriftsproceduren kommer med en rad utmaningar tar Kvale och Brinkmann upp på följande sätt "att göra en utskrift från en bandinspelning är förbundet med en rad tekniska och tolkningsmässiga problem särskilt när det gäller förhållandet mellan ordagrann muntlig stil och skriftlig stil." (Kvale & Brinkmann, 2014). Då vi har använt oss utav zoom i våra intervjuer kan underlätta det transkriberingen så då både får med talet men även kroppsspråk som vi inte hade fått med om vi gjort telefonintervjuer.

5.4.5 Analys

Samtliga intervjuer transkriberades och skrevs ut för att sedermera analyseras. Utifrån intervjuguiden tema gick vi systematiskt igenom samtliga intervjuer och la på detta sätt ihop

analyseringspusslet. Likt Kvale och Brinkmann (2014) påpekar behövde vi överväga hur analysmetoden skulle gå till redan i ett stadie innan intervjuerna genomfördes. Analysmetoden och tolkningarna de för med sig är någonting som behövde bearbetas under intervjusituationerna. Med Kvale och Brinkmanns (2014) tankar gjordes därefter tolkningen av intervjun det vill säga analysen av empirin. Efter att vi transkriberade intervjuerna så tog vi hjälp av intervjuguiden som skapades innan intervjuerna genomfördes. Intervjuguiden innehöll sammanlagt fyra teman som i sin tur innehöll intervjufrågor som var relevanta för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Intervjuerna tolkades sedan genom att vi skrev ut samtliga transkriberingar för att sedan sätta igång med kodningen. Det första steget bestod av att samtliga intervjuer lästes igenom översiktligt. Därefter läste vi igenom varje fråga var för sig på samtliga intervjuer för att kunna koda centrala teman, ord.

5.5 Forskningsetiska principer

Alla lärare som deltog i studien informerades om att deras riktiga namn och arbetsplats inte kommer att användas i uppsatsen. Ingen information som presenteras i denna uppsats kommer att kunna ledas tillbaka till någon av lärarna. Detta gjordes genom att de intervjuade lärarna gavs alias.

Studien följer vetenskapsrådets forskningsetiska principer.

- Informationskravet innebär att studiens deltagare är informerade om syftet med studien.
- Samtyckeskravet innebär att deltagarna själva bestämmer över sin egen medverkan i studien.
- Konfidentialitetskravet omfattas av konfidentialitet samt sekretess i offentliga sammanhang och hur personuppgifter ska behandlas. (Vetenskapsrådet, 2002).
- I vår studie innebar detta att vi använde oss av alias samt att lärarna inte angav vilket skola de jobbade på. Utan uppgav bara vilka ämnen samt årskurser de undervisar i. Detta för att minimera risken att aliasen spåras till en enskild individ. (Vetenskapsrådet, 2002).

5.6 Kvalitet och tillförlitlighet (validitet och reliabilitet)

När det gäller urvalet och storleken på urvalet och urvalets variation är det något som kommer att påverka studiens validitet. Ett för litet och icke varierat urval är negativt för vår studies kvalitet och tillförlitlighet. I Kvale & Brinkman (2014) förklaras det att urvalet inte bör vara för stort eller för litet. Är urvalet för litet kan det bli problematiskt att göra generaliseringar baserat på resultatet och är urvalet för stort är det inte möjligt att göra några mer ingående tolkningar

av våra intervjuer. Strategin som vi hade lagt upp var att genomföra en pilotintervju för att testa våra intervjufrågor och korrigera dem vid behov. Detta har vi även gjort för att öka studiens kvalitet och tillförlitlighet vilket genomförandet av en pilotintervju åstadkommer enligt Hassmen & Hassmen (2008). Därefter hade vi planerat att genomföra sex stycken intervjuer med lärare varav tre manliga och tre kvinnliga. Det blev tyvärr så att två av dessa sex som hade godkänt sin medverkan föll bort och kunde därmed inte medverka i studien.

Det föll bort en manlig och kvinnlig intervjuperson. Detta innebär att vi har genomfört fyra intervjuer med fyra lärare varav två är män och två är kvinnor. Bortfallet minskar vår studiers tillförlitlighet eftersom att vi fått in mindre mängd information om hur lärare ser på och arbetar med det kompensatoriska uppdraget. Att vi valde att använda oss av ett bekvämlighetsurval var heller inte helt optimalt. Ett bekvämlighetsurval är ett bra sätt att starta uvalsprocessen med för att snabbt få tag på de första deltagarna till en studie enligt Hassmen & Hassmen (2008). Men Hassmen & Hassmen (2008) förklarar sedan att det är bättre att därefter få tag använda sig av andra typer av urval för att få tag i studiens resterande deltagare. Detta är något vi var fullt medvetna om men på grund av den begränsade tiden som vi hade så valde att enbart använda oss av ett bekvämlighetsurval. I Hassmen & Hassmen (2008) beskrivs det även att det är viktigt att lägga ner tillräckligt med arbetstid på datainsamlingen och att vara fokuserad på de mest relevanta delarna av intervjun som är avgörande för att kunna besvara studiens frågeställning. Dessa råd har vi efter bästa förmåga försökt att efterleva under uppsats arbetets gång för att öka vår studiers kvalitet och tillförlitlighet.

Även deltagarna i det här fallet intervjupersonerna kan enligt Hassmen & Hassmen (2008) medvetet eller omedvetet ha påverkat vårt resultat. Intervjupersonerna kan därmed ha påverkat vår studiers kvalitet och tillförlitlighet. Till exempel ifall de medvetet eller omedvetet delgett inkorrekt information när de svarat på våra frågeställningar och följdfrågor under intervjuerna (Hassmen & Hassmen, 2008).

Vår studiers kvalitet påverkas även av huruvida våra intervjufrågor har hjälpt oss att besvara våra frågeställningar för att kunna uppnå syftet med uppsatsen.

Gällande uppsatsens riktighet finns det fog för att se den som någorlunda god då det har genomförts en pilotintervju för att testa och korrigera intervjufrågorna vid behov.

Intervjufrågorna har därefter ställts i intervjuerna och besvarats av intervjupersonerna. Med hjälp av svaren i intervjuerna kan vi besvara uppsatsens två frågeställningar och uppnå syftet med uppsatsen.

6. Resultat

6.1 Bakgrundsinformation

Följande avsnitt kommer behandla resultatet vilket består av en redovisning av fyra stycken genomförda intervjuer med fyra olika lärare. Intervjumallen som användes i studien innehöll fyra olika huvudteman. Dessa fyra huvudteman kommer att vara kategorier i detta avsnitt.

De fyra kategorierna är följande: bakgrundsinformation, innebörden av det kompensatoriska uppdraget, uppfattade förutsättningar och uppfattad ansvarsfördelning.

Dessa fyra kategorier kommer att bidra till att besvara studiens två frågeställningar.

Syftet med kategorierna är även att skapa en tydlig struktur i resultatavsnittet.

Kategorierna kommer även att lyftas i relation till studiens teoretiska ramverk vilket är Bourdieus tankar om kapitalteori, habitus bland annat som kommer att lyftas i diskussionsavsnittet.

6.2 Innebörden av det kompensatoriska uppdraget

Följande avsnitt innehåller hur lärare uppfattar innebörden av det kompensatoriska uppdraget.

De intervjuade lärarnas uppfattningar om innebörden av det kompensatoriska uppdraget behandlas tidigt i intervjumallen som andra kategori efter bakgrundsinformation.

Utifrån utsagorna som de intervjuade lärarna gav kan vi konstatera att de inte hade en enhetlig uppfattning med på innebörden av det kompensatoriska uppdraget och dess betydelse i deras yrkesverksamma vardag. Skillnaderna visade sig bland annat genom att vissa av lärarna tolkade det kompensatoriska uppdraget som något som handlar om elevernas olika förutsättningar och behov utifrån ett likvärdighetsperspektiv. Majoriteten uttryckte att de hade en positiv inställning till det kompensatoriska uppdraget. Samtidigt så påtalades det att innebörden är komplex och bör definieras.

Mikael beskriver sig ha en positiv syn på det kompensatoriska uppdraget. Följande citat valdes ut för att illustrera detta.

Jag tycker att de är klockrent alla elever har inte samma förutsättningar dels ehm ecosociala ehm sociala samt att dom kanske inte har, dom kanske har diagnoser eller psykosociala problem ehm så som sätter olika förutsättningar för eleverna alla har inte lika lätt för sig.

Alla kan inte bara gå till skolan och bry sig, okej vad ska jag göra nu på matematiken till exempel som har ju så pass många olika faktorer som påverkar deras vardag kan dom läsa som alla andra kan dom ta till sig aa instruktioner, hur ska man presentera de för det är ju jättestor skillnad från den ena eleven till den andra, så de är ju ett jätteviktigt uppdrag (Mikael).

Mikael menar på att det kompensatoriska uppdraget behövs för att stötta elever på grund av att elever har olika förutsättningar och behov. Helene beskriver det kompensatoriska arbetet som något självklart. Följande citat valdes ut för att illustrera detta.

Åh jag tycker att det är nästan en självklarhet ehm åh att det e känns som att det är någonting som man gör men som man inte pratar sådär jättemycket om i skolans värld ehm och heller inte, eller man pratar ju om det men använder inte just dem termerna asså kompensatoriska uppdraget utan öh det blir mer ett vardagsprat kring det. (Helene).

Samtidigt något motsägande att det är något som det inte talas om särskilt mycket i skolan, åtminstone i termen det kompensatoriska uppdraget. Det sker ett vardagsprat om det på hennes arbetsplats. Sara och Lorentz är inne på ett liknande spår om innebörden och definitionen. Sara beskriver det kompensatoriska uppdraget som någonting som behöver definieras och särskiljas från likvärdig utbildning aspekten vilket innefattar alla elever. Följande citat valdes ut för att illustrera detta.

Jag tycker att dee ehmm att det kan vara lite svårdefinierat för ibland är det lätt att man blandar ihop de med likabehandling och då tänker man sig att jaa om alla elever ska ha exakt samma förutsättningar och behandling men när det gäller just att kompensera för elevernas olikheter så är det ju inte alla behöver samma sak. jag tänker att de viktiga e ju först att säkerställa att man pratar om samma sak så vi inte jobbar mot olika mål (Sara).

Just att definiera det kompensatoriska uppdraget och därmed särskilja det från likvärdig utbildning och likvärdighet arbetet påvisar en kompetens om vad som avgränsar begreppet samtidigt så visar det på en komplexitet. Lorentz menar att begreppet det kompensatoriska uppdraget känns ovant och svårdefinierat. Citatet nedan påvisar detta.

Om ja ska vara helt ärlig så kände jag inte till det så jätte mycket innan de ja har fått höra innan nu rå. men vad jag kan förstå så handlar det mycket om elevers olikheter, vilka

olika förutsättningar man har till lärande antar ja ehkh så de e väl liksom de e väl de ja har förstått att det innebär. (Lorentz).

Som citatet ovan beskriver är det kompensatoriska uppdraget som begrepp inte befast hos Lorentz. Både Sara och Lorentz påtalade att det kompensatoriska uppdraget är något som de anser är en utmaning och att de anser att begreppet är någonting som är otydligt och odefinierat. Därmed kan det vara svårt att sätta ord på vad det innebär och detta kan leda till att lärare inte får en gemensam definition och inte alls vet vad det innebär.

Hemmets påverkan för elevens skolresultat

Det som var samstämmigt för alla intervjuade lärare var att på frågan om hemmets påverkan för elevens skolresultat där vi exemplifierade med att ställa akademiskt utbildade föräldrar kontra icke utbildade här var alla intervjuade lärare eniga.

Sara beskriver familjens påverkan på elevens skolresultat genom att ta upp de förväntningar och dess sociala kontexten eleven befinner sig i, följande citat påvisar detta.

Jag tror det spelar stor roll eeh dels för vilket stöd eleverna eventuellt kan få hemma å föräldrarna, hur mycket kunskaper föräldrarna har och intresse så att de kan stötta eleverna i deras lärande. Jag tänker att en elev som växer upp i ett hem där föräldrarna kanske har en högre utbildning ser att de är möjligt å att dom kan bli inspirerade av föräldrarna och så att de kommer situationer som de kan koppla till samhället, skolan å lärande att det finns en positiv förväntan på eleverna hemifrån att dom kommer kunna klara av en akademisk utbildning eftersom föräldrarna klarade av de (Sara).

Det Sara påpekar här är även att eleven indirekt har mer tillgång till kunskap att ta del av från hemmet. Just stödet från hemmets och hemmets positiva förväntningar är någonting även Lorentz lyfter fram i citatet nedan.

Ja tror absolut att om elevens föräldrar har högre akademisk utbildning så kommer nog eleven prestera bättre i skolan tror jag.

Ja får den uppfattningen å upplevelsen att eh föräldrar som har vad ska man säga antagligen akademisk utbildning för att dom har en ganska högt uppsatt jobb har bättre liksom kontakt å deras barn har större skolmedvetenhet och är mer engagerade å positiva till skolan.

Där jag i alla fall upplever har de mindre ställt kanske yrke ehh men kanske också liksom att dom inte är lika insatta i hur barnen har de i skolan då påverkar de skolans gång

Ja tror de e så det funkar lite särskilt barn till högpresterande föräldrar inom akademien eller akademisk utbildning har nog den synen dom för ju vidare den medvetenheten till sina barn å då blir ju dom också, resulterar de ju automatiskt i att dom presterar bättre i skolan också.

Så ja jag tror de påverkar eleverna ifall deras föräldrar har högre utbildning eller inte (Lorentz).

Lorentz påtalar förutom de positiva förväntningarna att föräldrar som är utbildade är mer insatta samt att deras barn har en större skolmedvetenhet och de genom det presterar bättre. Lorentz påtalar även hemmets roll när det kommer till att hjälpa eleven i sin studie på följande citat.

Oftast dom som e eeh bra i skolan har föräldrar som e högutbildade som oftast e bra på olika ämnen i skolan å då kan dom ju få hjälp, dom kan ju hjälpa sina barn mycket lättare hemma å så dom får ju en förtur för att kunna få en kunskap å allt hemifrån, Föräldrar som inte alls har hög utbildning ehh vet kanske inte, kan inte hjälpa sina barn så mycket kanske man måste lära sig allt på skolan. Har man inga föräldrar som riktigt kan hjälpa än så dom förutsättningarna tror jag ehhh alltså elevens förutsättningar blir ju annorlunda (Lorentz).

Föräldrarnas roll påtalar Helene att föräldrar med akademisk utbildning är mer engagerade i sina barns utbildning.

Ehm å de, jag tror såklart att eleverna får mer motivation hemifrån ehm om dem har akademiskt utbildade föräldrar och jag tror då att dem föräldrarna är lite mer noggranna med elevernas skolgång och att det är viktigt att ehm men ja menar har eleven en diagnos ehm en funktionsnedsättning så då tror inte jag att det spelar så stor roll hur välutbildade öh föräldrarna för den eleven har de svårigheter som den har iallafall ehm, det är väl klart att föräldrarna kan kräva ett annat stöd tycker jag iallafall (Helene).

Helene är inne på samma sak som Sara och Lorentz men är utöver det även inne på att föräldrar med utbildning även kan kräva andra typ av stöd som icke utbildade inte kan.

Undervisningsval för att möjliggöra elevdeltagande

På frågan vilka val som görs för att alla ska kunna delta i undervisningen betonar flera där bland annat Helene att det är individanpassat och olika från klass till klass och att är det som sätter ramarna för vilka val som hon gör för att eleverna ska kunna delta i undervisningen. Helene

menar på att det är viktigt att anpassa sig från klass till klass för att inte hamna i en situation där man genomför något som vissa individer i en klass inte klarar av.

Ehm det skulle säga är olika från klass till klass, vissa klasser funkar det jättebra att göra vissa grejer med, medans andra klasser kanske man har en individ som man vet att det här kommer inte den här individen klara av så då är det ingen ide att man gör det här med här klassen för då blir det ett misslyckande för hela klassen och där vill vi inte hamna, ehm för det blir inte bra för nån så öh jag planerar väldigt mycket öh utefter dem individer som vi har i klassen skulle jag säga å funderar på vad mår den här klassen bra av å vad behöver den klassen jobba på tillsammans (Helene).

Just det kollektiva tänkandet att det är klassen som helhet som ska lyckas och inte enskilda elever är en inriktning som både Helene och Sara är tydliga med att lyfta fram. Sara är inne på elevernas olika utgångspunkter i kunskapsläget som avgör vilka anpassningar hon gör för att eftersträva en gemensam kunskapsgrund vilket påvisas i följande citat.

Att alla hamnar på samma kunskapsgrund då kan det ju vara några elever som behöver träna vissa kanske har sämre ordförråd så det finns olika saker som olika elever behöver träna på å då går de ju att gå in på varje elev vad dom behöver stärka för att dom för att de ska få en gemensam grund. (Sara).

Tanken om att höja de svagaste eleverna så de kommer upp på en gemensam kunskapsgrund genom individanpassningar lösningar. Sara berättar även att beroende på hur kunskaps variation ser ut inom klassen att hon då kan använda sig av eleverna som resurser för varandra.

Man kan blanda svagare elever med starkare så de svagare eleverna får lära av de starkare å de starkare får lära ut till dom svagare som också är ett sätt att förankra sina kunskaper å att börja i det lilla. (Sara).

Med detta kollektivistiska tänker väljer Sara och Helene att se eleven gruppen som en enhet istället för ett antal enskilda individer och att man elevernas resurser skall tas till vara på för att nå ett gemensamt mål.

Elever med dåliga erfarenheter av skolan

Vad tänker du kring elever med dåliga erfarenheter av skolan, svårigheter, kunskapsmässigt och socialt?

Här lyfter Mikael fram exemplet med elevgruppen nyanlända som en grupp med dåliga förkunskaper som till exempel problem med det svenska språket när de deltar i hans undervisning på gymnasiet. Detta gör att de inte kan förstå uppgifterna han ger dem på lektionstid. Vilket gör att han får göra omfattande individuella anpassningar samt skapa väldigt breda arbetsuppgifter så att alla elever kan lyckas inklusive de nyanlända eleverna. Mikael poängterar dock att han inte ser detta som något problem att han måste göra dessa anpassningar utan han resonerar mer kring hur han som lärare ska skapa förutsättningar för alla elever att lyckas. Detta fenomen belyses med följande citat.

Ehmm eh väldigt bra fråga, jag kan tänka mig så här att skapa helt och håller förutsättningar att lyckas jag har många elever som vissa är speciellt motiverade inom ämnet. Vissa har dåliga förkunskaper inom ämnet. vissa är nyanlända som har problematik med svenskan så de inte kan förstå uppgifterna. Så de e ju väldigt stora drifter som finns på min skola som gör att de blir lite så här hur ska man anpassa de här å det blir ju väldigt mycket individ anpassningar och jag ser inte direkt det som något problem snarare hur ska jag som lärare skapa förutsättningar för dom här eleverna till exempel kan ja ta mitt ämne engelska till exempel ja har ju vissa som är nyanlända till Sverige ja vet inte hur länge dom har varit här men dom håller i princip på att lära sig svenska så de e ju inte flytande i svenska och dom kan ju knappt förmedla en proper mening utan att jag måste du vet sätta igång min tydningsmuskel brukar jag kalla det för och då när jag ska ha dom i engelska så har jag märkt att det e väldigt stor skillnad mellan dom eleverna då vissa kanske princip kommer klara engelskan medan det är andra som har samma förkunskap som en årskurs 1:a där får jag skapa väldigt brett breda uppgifter så alla kan lyckas eller kan lyckas förbättra sina kunskaper (Mikael).

Här kan vi utläsa att Mikael får arbeta för att kunna inkludera och arbeta med elevgrupper som har olika kunskapsgrund att stå på.

Helene och andra sidan tar en annan utgångspunkt att hon är känslomässigt investerad i sina elever och beskriver att hon tycker synd om elever som har fått dåliga erfarenheter från deras tid i skolan, hon beskriver en vilja av att förändra dessa elevers syn på skolan. Helene lyfter även fram att andelen elever med dåliga erfarenheter av skolan i hennes klasser är få då hon undervisar i de lägre årskurserna, men med de eleverna med behov lägger hon extra tid på dessa för att motivera dem.

Ehm där asså jag blir mer såhär åh vad jag tycker synd om dig asså lite eh jag vill ju verkligen vända deras syn på skolan och jag tror att eftersom att jag undervisar i dem lägre åldrarna så har inte så många elever hunnit få dem dåliga upplevelsena än ehm kanske nåra mot liksom mot fyran femman sexan men inte så många som på högstadiet ehm så men det är klart att man försöker lägga lite extra tid dem eleverna å få dem att se det jag ser i ämnet å motivera dem på ett annat sätt än dem eleverna som är lite mer självgående i ämnet (Helene)

Sara och Lorentz belyser att det kollegiala lärandet och de relationsbyggande arbetet är viktigt både för den enskilda läraren och inom kollegiet

Där jag jobbar har vi ett väldigt etablerat eht team som dels håller i alla utvecklingssamtal eller hälsosamtal. Sen så har vi ju varje vecka att vi diskuterar eleverna som har något konstaterat problem ehh de kan vara en diagnos tidigare erfarenheter kan vara hemförhållanden ehh kan vara stämningen i klassen de kan vara massor av olika frågor som kommer upp så då jobbar alla undervisande lärare. Eleven ska komma på banan å anpassa de sociala och de akademiska för att underlätta för eleven (Sara)

Genom att olika funktioner på skolan diskuterar gemensamt hur de tillsammans skall hjälpa den enskilda elever att lyckas vilket även Lorentz trycker på.

Så de kollegiala lärandet tror jag är väldigt viktigt för att hantera dom här eleverna men väldigt mycket att lära känna dom alla dom som har dom här behoven vilket är ändå mer än vad jag har tänkt (Lorentz)

Arbetet med elever i behov av särskilt stöd.

På frågan finns det elever i dina grupper idag eller tidigare som är/har varit i behov av särskilt stöd? Hur arbetar du med dem?

Mikael beskriver att situationen är varierande och att de skiljer mellan de två ämnena som han undervisar i. I Engelska beskriver han att det existerar elever med läs och skrivsvårigheter. Mikael's arbete har huvudsakligen bestått av att stödja dessa elever och verkligen motivera dem genom att peppa dem och skapa intressanta uppgifter. Arbetet för honom har bestått av att skapa förutsättningar för dessa elever att klara engelska grund innan de går ut gymnasiet.

Ehmm ja det är väldigt varierat som sagt men i dom två ämnena men det är några som har till exempel läs och skrivsvårigheter så ibland har man fått stödja dom men mycket på engelskan har det varit väldigt mycket att motivera elever att vara där som stöd, för jag vet inte, sätta igång dom med uppgifterna för jag känner att eller att det är snarare att när dom inte har dom här förkunskaperna och då så känner dom att dom är väldigt dåliga inom ett visst ämne och på grund av att dom känner sig dåliga inom ett visst ämne så känner dom att det är lönlöst att dom kommer inte komma någon vart. och där får jag försöka peppa igång dom på något sätt och vis och typ skapa intressanta uppgifter på nåt sätt som både kan motivera dom och som faktiskt kan få dom att känna dom visst kommer kunna klara av de hära att jag sätter möjligtvis inte att de kommer klara engelska grund som det heter därå första året men att jag kommer att skapa förutsättningar att dom möjligtvis kommer klara det året därpå eller i värsta fall 3:e året (Mikael).

Lorentz är även inne på stödjande åtgärder men är mer inriktad på relationsbygge och att inkludera vårdnadshavarna för att på så sätt kunna nå eleven bättre

Så man själv har kontakt och feedback bra kontakt med vårdnadshavare å såna här saker för att prata om hur barnet är privat också för kan man närma sig den kontakten kan man bemöta eleven på ett bättre sätt (Lorentz).

Elevsammansättningens påverkan

Mikael lyfter på frågan om han upplever du att elevsammansättningen påverkar ditt arbete? Exempelvis utanförskapsområde, innerstadsskola eller en blandning att elevsammansättningen på det gymnasiet han arbetar på är väldigt blandad vilket han är unik med i vår studie. Mikael menar att eleverna i högsta grad påverkar varandra och hans arbete. Mikael beskriver att det förekommer diskriminering, mobbning bland eleverna och att det finns tydliga elevgrupperingar. Mikael har fått göra justeringar i klassrummet och placera om elever när de uppstått problem på lektionerna. Med citatet nedan beskriver Mikael detta.

Mmm men ehmm elevpolen som vi har är extremt blandad och absolut har eleverna en påverkan på varandra ehhh det sker ju diskriminering, mobbning och så vidare å sånt och sen så blir det ju väldigt tydliga grupperingar inom klasser inom och utanför klasserna och absolut har det en påverkan. Mann... vi får placera om elever till exempel om dom är delar av grupper och om vi märker att dom här mindre grupperna inte fungerar så har det hänt att vi har fått placera om elever samt så har vissa lektioner varit väldigt stökigt så då har vi fått tillämpa eehhh bordsplaceringar som på sådant sätt ska underlätta för alla eleverna för vissa elever har

uttryckt att det finns ingen studiero vid vissa tillfällen. Så vi försöker göra så gott vi kan eeehh vi har inte hållt på med det så länge men de verkar funka åtminstone dom ändringarna vi har gjort i klassrummet (Mikael).

På denna fråga svarar Mikael att det kan vara extremt stor skillnad inom samma elevgrupp. Han exemplifierar detta genom att lyfta fram en praktisk klass som han undervisar för där det finns elever med högst betyg respektive lägst betyg så inom dessa typer av klasser ser han jätte skillnader mellan eleverna. Vissa elever är lätta att ha och göra med och vissa behöver väldigt mycket hjälp, dessa typer av elever tillåts inte att sitta bredvid varandra på grund av att det inte blir någon lektionsro om detta tillåts.

Ahhh definitivt eeehhhh de kan ju vara olika bland olika grupper sen så kan det vara extremt stor skillnad inom samma grupp. till exempel jag har en praktiskt klass ehh på skolan som har den ehh den eleven med högst ehh intagningspoäng, betyg eller poäng och den med lägst intagningspoäng i samma klass så just inom den klasser ser vi jättestora skillnader.

Vissa elever kan sitta ned dom är otroligt lätta att brås med å ha lektion med och samtidigt har vi elever i samma klass som behöver extremt stor hjälp och eeehh och den gruppen av elever får vissa absolut inte sitta i närheten av varandra för då så blir det inte nån lektionsro för någon (Mikael)

Helene, Sara och Lorentz beskriver alla sina skolor som de arbetar för som väldigt homogena, när vi bad den förtydliga hur denna homogenitet såg ut så bestod samtliga tre skolor av en klar majoritet med eleven som kommer från goda socioekonomiska förhållanden och att dessa skolor hade inga eller få nyanlända eller elever med annan etnisk bakgrund än svensk. När Sara ska beskriva elevsammansättningen på sin skola gör hon det på följande sätt.

Skolan jag jobbar på är ju väldigt homogen eemm vi har inte så många elever som läser svenska som andraspråk å dom flesta som läser svenska som andraspråk de e de som har en eller två svenska föräldrar men som har bott utomlands så de kan kanske prata svenska men inte skriva (Sara).

Resultatet av att elevsammansättningen ser ut på detta sätt får dessa följder på undervisningen enligt Sara.

De flesta kommer från socioekonomisk bakgrund där man har det bra ställt eeemmm så det e en väldigt homogen underlag så väldigt lite tid går åt till att uppfostra och socialisera socioekonomisk eller annan bakgrund utan mycket fokus ligger på akademiska anpassningar. Elevernas bakgrund styr ju behovet av anpassningar.(Sara)

Här påtalar Sara att på grund av eller tack vare att elevsammansättningen ser ut som den gör minskar behovet av fostransuppdraget och mer fokus kan läggas på bildningsuppdraget. Detta kan givetvis tolkas som att eftersom eleverna kommer från socioekonomiskt starka områden får eleverna mycket av uppfostran därifrån som skolan i andra fall hade fått lägga mer fokus på. Lorentz har en snarlik bild av sin elevsammansättning och beskriver den på följande sätt.

Alltså de känns som om dom har kommit från samma miljöer. Dom kommer från en stabil bakgrund, bra ekonomiskt ställt hemma, har ändå nu skulle ja väl säga att inte alla föräldrar e ihop utan de kan finnas skilda föräldrar endel men fortfarande som verkar ta ansvar”.

De ju så här liksom skulle ja åka iväg å åka skridskor så tror jag att det inte är något problem att alla skulle ha skridskor. (Lorentz)

På ett väldigt snarlikt sätt som Sara beskrev fokuset som hon behövde lägga på fostransuppdraget kontra bildningsuppdraget så påtalar Lorentz samma sak att fokuset på hans skola kan läggas på bildningsuppdraget istället för fostransuppdraget med följande citat.

Nu e de kanske e mer att dom som e skolmedvetna kan man kanske fokusera mera på andra saker medans där de kanske e lägre socioekonomiskt ställt kanske kan va ah vara mer fokus på ännu mer fokus på ännu mer på med relationer å sånt som blir viktigare. Jag tänker att dom som har det tuffare hemma behövs lite mer uppfostranshåll men inte uppfostran men relationer mer liksom. Man kan säga att de e mer på de här akademiska vad är de dom ska lära sig innehållet i kursen liksom å att de verkligen kommer fram för att uppnå dom här kunskapskraven å så medans de kanske e så att de e klar att man måste ha det i såna skolor också men ibland blir undervisningen viktigare att bara man klarar sig liksom å ändå behöva bygga relationer liksom aaa de kanske inte blev de bästa men du har ju ändå gjort de här å de kanske inte hade fokuserat så de inte hade gjort något överhuvudtaget. liksom man får ta mer babystep småsteg liksom å de e ju så de kan vara dom här eleverna som Ehhh jag skulle ialla fall att jag har på min skola även om många ändå e skolmedvetna behöver man inte tänka på de där utan man kan mer

säga de e de här som krävs liksom å då är alla jätte engagerade helt plötsligt å vill ju göra bra ifrån sig för att man ser en liksom en tid framåt att man tittar lite mer framåt också i sin framtid liksom och vad händer om jag inte gör de konsekvenstänk typ kanske.(Lorentz)

Bilden som Sara och Lorentz ger uttryck för att skolan och lärarens roll ser olika ut beroende på vilken elevsammansättning skolan har, de beskriver att om elevsammansättningen består av elever som kommer från goda förhållanden kan de fokusera mer på bildningsuppdraget. Istället för att lägga fokus på hur eleverna socialiserar eller uppför sig i skolsituationen

6.3 Uppfattade förutsättningar

När det kommer till hur lärarna uppfattar sina möjligheter att förverkliga det kompensatoriska uppdraget svarar samtliga utom Mikael att de uppfattar att de har förutsättningar att genomföra detta uppdrag. Flera av lärarna påtalar den fysiska arbetsplatsen som något som försvårar deras möjlighet att genomföra det kompensatoriska uppdraget. Dock att tala om gymnastikhallen som en förutsättning är inte helt korrekt utan bör mer ses som en ramfaktor.

Helene sammanfattar sina tankar om förutsättningarna lärare har att genomföra sitt uppdrag med följande mening "jag tänker många av oss iallafall vi gör ju så gott vi kan" (Helene) vilket kan ses som väldigt talande på flera sätt att man som lärare jobbar med det man har. En annan sak som är återkommande för alla lärare att i förutsättningarna benämner man kollegiet på skolan som en viktig del oavsett om det är en kollega, elevhälsovårdsteam eller ledningen påpekar man att det är en stor del till att man klarar av detta uppdrag. Sara beskriver det på följande sätt.

Vi har ett väldigt starkt EHT team som e väldigt engagerade i eleverna på daglig basis å det finns ett nära samarbete mellan alla lärare och eht teamet så där finns de goda förutsättningar att fånga upp eleverna sen upplever jag att kollegiet arbetar väldigt mycket tillsammans kring elever så vi kan göra anpassningar tillsammans som sträcker sig över ämnesgränserna

Vi har en tydlig ledning på skolan som arbetar aktivt runt de här frågorna.

Lärarna uppskattar en ledning som e tydlig eehmm de e högt till tak å att de e mycket ehmm fokus på kompetensutveckling och kollegiesamtal. Jag upplever att det finns många verktyg och goda möjligheter att genomföra det kompensatoriska uppdraget (Sara)

Sara trycker i citatet verkligen på att det är flera aktörer elevhälsovårdsteam, ledning och kollegiet som tillsammans skapar dessa möjligheter för henne som lärare. Mikael är också inne på att det inte är han enskilt som lärare som skapar dessa förutsättningar vilket följande citat visar.

jag får arbeta tillsammans med en ehh annan idrottslärare som är väldigt kompetent idrottslärare satt vi har både hon och jag har då lektionerna tillsammans. Dåså kan jag använda henne som bollplank eeehh till just dom här anpassningarna sen utöver det har jag två väldigt eller extremt duktiga speciallärare (Mikael)

Mikael likt Sara lyfter här upp i citatet att det är kollegiet tillsammans som bedriver undervisningen framåt och inte den enskilda läraren på sin egna kammare. Lorentz är inne på den fysiska undervisningsmiljön som en faktor då han upplever den som en begränsande faktor för att genomföra uppdraget och skillnaden mellan de praktiska och teoretiska ämnen vilket visar sig genom följande citat.

Att jobba med idrotten kanske e lite svår men ja vet ju dom teoretiska ämnena dom har ju skydd å så å dom har hörlurar å dom har grejjer som man kan så här elever kan pilla på liksom såhär stress grejer å så eee å dom har ju sina ipads så som sagt kan sätta i sina hörlurar å det finns olika typer av ilt inläsnings tjänster å de finns legimus så där möter man ju alla elever på ett väldigt bra sätt rent teoretiskt (Lorentz).

Lorentz känner att de teoretiska ämnena har flera anpassningar att använda sig av än praktiska ämnen som förväntas lösa problemet utan anpassningar med samma elever.

Vilket ställer andra krav på Lorentzs kompetens som idrott och hälsa lärare och medför utmaningar som inte lärare i de teoretiska ämnena behöver hantera.

Förutsättningar för att möta alla elever i undervisningen på skolan

På frågan om det finns förutsättningarna för att möta alla elever i undervisningen på skolan lärarna arbetar på svarar Mikael som enda lärare att det inte går att möta alla elever.

Samtliga övriga lärare delar inte den bilden. Mikael visar detta med följande citat.

Ehmm nej, jag tycker inte det idrotten möjligtvis eftersom vi är två men inom engelskan då så känns det som att inte bara mina förutsättningar på själva skolan utan även

elevernas egna förutsättningar att på något sätt att dom ska kunna ta igen 9 år i skolan av engelska på 1 år för att sedan plugga gymnasieengelska känns väldigt, det känns omöjligt i många fall om man inte är ett geni inom språk och suger åt sig information som en svamp så då så blir det en stora eller stor problematik. För att kunna lyckas på det sättet. visst att eleverna lär sig och får förbättrade förutsättningar men inte att men inte helt och hållet ehmm eftersom det bara e ja som har engelska grund så har ja en hel del elever och jag känner att jag inte riktigt har tid att anpassa mig till alla olika nivåer som finns där (Mikael)

Lorentz är inne på punkten det kollegiala lärandet i kollegiet som han nämnt tidigare som en viktig källa till förutsättningen att genomföra uppdraget vilket han visar med följande citat.

Det kollegiala lärandet då är det arbetslagsmöte en gång i veckan å då är det en timme där man kan sitta å diskutera å lyfta upp saker som händer i veckan å om man har frågor där brukar jag alltid fråga eeh lyfta saker å då är det bra att man har ett arbetslag sen så har arbetslagen möten en gång i veckan sen har jag även en mentorskollega som jag också kan bolla med då som var lite jobbigt (Lorentz)

Sammanfattningsvis kan vi se i det här avsnittet att de flesta lärare lyfte fram kollegiet som en viktig del för att känna att man hade förutsättningar att utföra sitt arbete. Detta tog sig lite olika uttryck det kunde ske genom elevhälsovårds team, arbetslagsmöte eller någon speciell kollega. Man skulle kunna tolka detta som att lärarna känner en kollegial sammanhållning att tillsammans finns det förutsättningar men att som ensam lärare vore det svårare.

6.4 Uppfattad ansvarsfördelning

När det kom till detta avsnitt rådde det olika uppfattningar om hur ansvarsfördelningen såg ut. Det hävdades att den enskilda läraren har det yttersta ansvaret för att eleverna får det kompensatoriska stöd de har rätt till. Av andra lärare framfördes det att rektorn eller ledningen har det yttersta ansvaret.

Ansvaret för det kompensatoriska uppdragets genomförande

På frågan vem tycker du ansvarar för att elever i behov av det kompensatoriska uppdraget får det stöd de har rätt till? Är samtliga lärare inne på något sätt att den enskilda lärarens roll är stor

eller betydande. Mikael, Helene och Sara uttrycker att det är rektorn, huvudmannen eller ledningen som skapar förutsättningarna för den enskilda läraren som sedan utför uppdraget. Följande citat från Helene påvisar detta.

Det är väl huvudmannen som är ytterst ansvarig för det men eh jag ansvarar ju för lektionerna men och det är ju också mitt ansvar att jag ser till att jag får den hjälpen som jag behöver å för att eleverna ska få en bra skolgång och kunna klara av en skoldag (Helene)

Mikael är inne på samma tema att det bygger på att lärarens chef skapar förutsättningar för lärarna att kunna utföra sitt jobb, vilket i Mikael's fall exemplifieras i citatet nedan.

sen så har rektorn en väldigt stor roll att dom kan skapa förutsättningar för lärarna att kunna få den här hjälpen till exempel ha fler speciallärare ifall de behövs ha fler assistenter de behövs. Ha mera digitala hjälpmedel eller vad som underlättar för eleverna. (Mikael)

Mikael har liknande tankar om att läraren bör få verktyg att genomföra sitt arbete. Sara är utöver förutsättningarna som ges av rektor, ledning eller huvudmannen inne på det kollegiet betydelse vilket visas i följande citat.

De e ledningens ansvar att se till att de finns möjligheter för lärarna att genomföra de kompensatoriska uppdraget. Vi diskuterar olika lösningar där vi både belyser det som e positivt å de som vi kan göra bättre de e ju precis som eleverna behöver ju också positiva förväntningar på sig för att prestera bra å sen så tycker jag de e elevhälsan tillsammans med lärarna som har nästa steg i ansvaret att genomföra de själva uppdraget de blir ju också ett samarbete varje lärare säkerställer sitt ämne å följer upp elevens progression och diskuterar med eht beroende på vad ärendet är i slutändan är det läraren som säkerställer och följer upp varje elev. (Sara)

I Saras citat ovan belyser hon samarbetet mellan elevhälsan, läraren och ledningen som ett kollektivt projekt som tillsammans ska lösas där läraren är den som praktiskt genomför men har backning av kollegiet och en ledning som till sist är ansvariga för att möjliggöra detta. Just fokuset på lärarens roll i förhållande till eleverna är en punkt som de intervjuade lärarna återkommer till i vid olika tillfällen. Till exempel Sara benämner lärarens roll till eleverna på följande sätt.

En väldigt viktig roll att vända en trend hos en elev som kanske inte är positiv eller att försöka med olika metoder försöka vända elever syn på lärande det ligger verkligen mycket i att känna att ha de där empowerment som vi har pratar om. att äga den egna kompetensen och driva sitt egna lärande å driva på utveckling själv (Sara)

Samtidigt förmedlar Sara en vision om att läraren ska ge eleverna möjlighet till att äga sitt egna lärande. Lorentz håller med om att lärarens roll är stor och han belyser komplexiteten och dilemmat att det är ett viktigt uppdrag men hur det kompensatoriska uppdraget skall genomföras är mera otydligt vilket följande citat påvisar.

Joo men den e ju stor alltså vi har ju en stor roll till att de uppfylls ehh sen e de ju bara de här med vikten hur man ska uppfylla de. De e ju de som kan vara så svår rent praktiska ämnen i alla fall dom här teoretiska ämnena blir det ju lite lättare dom har ju små grupprum där dom kan sitta eleverna dom har ju tysta rum dom har ju dom här digitala hjälpmedlena legimus ilt å dom har ipads dom har hörlurar dom har stressbollar eller stressgrejer dom har ju till och med kurator på skolan ju också de har ja ju inte nämnt innan men vi har ju ett eht team elevhälsoteam. Å där är de ju väldigt viktigt med kontakt med vårdnadshavare å att prata med dom här eleverna som har de tufft. (Lorentz)

Lorentz påpekar även hans uppfattning om skillnader i förutsättningar att genomföra det kompensatoriska uppdraget beroende på om ämnet är praktiskt eller teoretiskt.

Här uttrycker Lorentz att de teoretiska ämnena har mer hjälpmedel både lokalmässigt men även hjälpmedel i form av olika typer av digitala verktyg som ipads och inläsningstjänster för att bemöta alla elever på ett bättre sätt än vad han upplever sig ha i sitt praktiska ämne.

Denna kontrast mellan de praktiska ämnena och teoretiska. Just detta med hur det ska genomföras rent praktiskt i undervisningen är även Sara inne på där hon påtalar.

att även om hon vet vad det kompensatoriska uppdraget är och innefattar samt sin uppgift är som lärare inom det kompensatoriska uppdraget, men hon att nästa steg är att hon ser en utmaning i hur detta ska förverkligas i verkligheten framförallt att utvecklingen ger flera utmaningar (Sara)

Däremot har Sara en positiv inställning till att det finns sätt att säkerställa att det kompensatoriska uppdraget genomförs.

Om lärarens roll att se varje elev å se varje elevs behov för att kunna ge den återkopplingen som behövs för att eleven ska kunna gå vidare å utvecklas jag tror de finns många möjligheter att säkerställa de kompensatoriska uppdraget men de blir tyngre å tyngre för lärarna att utföra det på ett tillförlitligt sätt (Sara)

Det vi kan utläsa ur Saras citat är att hon upplever att det finns ett avstånd mellan de teoretiska och de praktiska. Detta till trots att Sara upplever sin arbetssituation som god och att hon har resurser att genomföra det kompensatoriska uppdraget i dagsläget men att hon som citatet anger ser det som en svårare och svårare uppgift. Helene påtalar själv under intervjun om det kompensatoriska uppdraget att svårigheten med hur det definieras och vad det innebär.

Jag känner väl mer att jag har pratat om olika funktionsnedsättningar och kanske inte riktigt lika mycket om det där med socioekonomiskt å den biten å den och kontakten med hemmet (Helene)

Just detta att flera av lärarna kommer in på funktionsnedsättningar, diagnoser och specialpedagogiska åtgärder istället för socioekonomiska förutsättningar tyder på att det kan finnas en viss typ av okunskap gällande begreppet.

7. Diskussion

Inledningsvis i detta avsnitt kommer studiens syfte att återges för att på ett tydligt sätt få en röd tråd mellan syfte, resultat och diskussionsavsnittet. Sedan besvaras frågeställningarna för att avslutas med metoddiskussion.

Syftet med denna studie var att undersöka hur lärare definierar det kompensatoriska uppdraget, mer specifikt hur det gemensamma kompensatoriska uppdraget definieras och uppfattas av yrkesverksamma lärarna, samt hur de upplever sina förutsättningar att ta sig an det kompensatoriska arbetet. Studiens syfte är att bidra med kunskaper som bidrar till att lärare och blivande lärare får en djupare förståelse för hur vi kan se det kompensatoriska uppdraget från ett praktiska perspektiv. I inledningen av denna studie fördes det fram att skolan som utbildningsplats spelar en stor roll och påverkar till stor del hur en individs liv kommer att utvecklas på sikt. Det belystes att individens skolresultat inte bara påverkar den akuta situationen att den eventuellt inte kommer in på den utbildningen den vill gå på eller ens på

någon alls. Utbildning i dagens samhälle är nästintill avgörande för att komma in i arbetslivet. För att jämna ut spelplanen talas det om ett kompensatoriskt uppdrag som skolan ska verkställa för att elever med sämre förutsättningar ska tillgodogöra sig utbildningen, Frågeställningarna som denna studie ämnar besvara var följande.

1. Hur definierar lärare det kompensatoriska uppdraget?

Resultaten av intervjuerna pekar på att lärarna som vi intervjuade inte har en enhetlig uppfattning om innebörden av det kompensatoriska uppdraget och dess betydelse i deras vardagliga lärararbete. Vissa av lärarna, som till exempel Mikael tolkade det kompensatoriska uppdraget som något som handlar om elevernas olika förutsättningar och behov utifrån ett likvärdighetsperspektiv. Mikael lyfte fram att det kompensatoriska uppdraget behövs på grund av elevernas skilda förutsättningar och varierande behov av stöd. Majoriteten av lärarna uttryckte en positiv inställning till det kompensatoriska uppdraget, men det påtalades även att innebörden av det kompensatoriska uppdraget är komplext och bör definieras både i själva intervjusituationen och på ett mer omfattande sätt.

Samtliga intervjuade lärare menade att vårdnadshavarnas utbildning var viktig för hur eleven förutsättningar såg ut samt att det påverkade elevernas skolmedvetenhet. Detta visar utifrån Bourdieus termer att det kulturella kapitalet är en viktig faktor som möjliggör för eleven att ta till sig utbildningen på ett mer effektivt sätt än vad sina skolkamrater som inte har samma kulturella kapital eftersom de har svårare att navigera i skolans miljö. Det kulturella kapitalets betydelse för skolgången visar sig även när flera av lärarna påpekar att detta kan ha att göra med att det finns positiva förväntningarna från vårdnadshavarna som är utbildade. Samt att välutbildade vårdnadshavarna är mer insatta i sina barns skolgång och därmed får deras en större skolmedvetenhet och de genom det presterar bättre. Det framkom även att lärarna ansåg att utbildade vårdnadshavare har högre kompetens att hjälpa eleven med sina studier i hemmet. Detta bidrar till en ökad kunskapsklyfta mellan elever på grund av vilket stöd de får från hemmet. Två av lärarna nämnde att det fanns studiestöd på deras skolor som elever kunde delta på utöver den ordinarie undervisningen 1 gång i veckan om det ville som då skulle kunna gynna elever som inte hade vårdnadshavare som kunde stötta dem i hemmet. Att de socioekonomiska förutsättningar för utbildning i allt högre grad går i arv vilket vi har påtalat tidigare i denna studie, vilket leder till en kunskapssegregation i samhället. Faktumet att elevernas sociokulturella bakgrund fått större betydelse för deras förutsättningar att påverka betygen som

de får eftersom betygens funktion dels är urvalsmetod för att läsa vidare på gymnasiet, samt en av två urvalsfunktioner till högskoleprovet. Betygens funktion är att ge information till vilka som får möjlighet till att läsa vidare till högre utbildningar (Skolverket, 2018).

Det framkom även i intervjuerna att alla lärare förutom Mikael beskrev elevsammansättningen på skolan de arbetade på som väldigt homogen. Fenomenet att sammansättningen av elevunderlaget för skolorna blir mer och mer likartat och homogent är någonting som vi har belyst i den existerande forskningen. Samt att en elevgrupp som är homogen utgör ett fält med sina egna normer och regler som leder till att individerna i elevgruppen har oskrivna regler att förhålla sig till utifrån gruppens normer. Elevunderlaget sammanfattades av fler lärare som att eleverna på deras skola kom från en stabil socioekonomisk tillvaro och att skolorna hade mycket få eller inga elever som hade annan etnisk bakgrund än svenska eller att de fanns nyanlända elever på skolan.

Detta är någonting som studierna *den delade skolan* av Anders Trumberg och *Det fria skolvalet ökar klyftorna mellan skolor svenska skolans nya geografi* som skrevs av Bo Malmberg, Eva Anderson, Zara Bergsten och John Östh har tagit upp. Att den svenska skolan blivit allt mer segregerad och där möten mellan olika etniska elevgrupper minskar.

En förklaring till att skolorna beskrevs som homogena kan tolkas ur samma perspektiv som Trumberg (2011) där han framhäver att det främst är resursstarka svenska elever som gör ett aktivt skolval. Därmed väljer dessa resursstarka svenska elever de bättre skolorna på grund av deras bättre förutsättningar än resurssvaga invandrarelever. När det gäller elevsammansättning menar Trumberg att skolorna blir mer homogena och att skolan som en mötesplats mellan olika etniska grupper har påverkats negativt (Trumberg, 2011).

Denna bild av skolan som en mötesplats mellan socioekonomiskt starka elever och socioekonomiskt svaga elever ser vi med informationen från intervjuerna som en utmaning när det kommer till det kompensatoriska uppdraget om sammansättningen av elever som är i behov av det kompensatoriska uppdraget.

Utifrån habitus begreppet blir det även intressant med homogena elevgrupper för om skolan blir en mötesplats för homogena grupper istället för en blandning av olika socioekonomiska bakgrunder, blir det problematiskt anser vi efter som att en grupps och individs habitus är en sammanslagning av det gemensamma kollektivets, individens vanor och samlade erfarenheter. Dessa element som individen på ett naturligt sätt tillförskaffat sig gör att individen kan agera utifrån på ett naturligt sätt. Habitus skall således ses med hjälp utifrån den historiska påverkan på individens och dess agerande idag. Individen i sig skapar genom detta, och även reproducerar

sitt eget habitus. Med denna insikt i relation till bakgrundsinformation som presenterats i inledningen, att det har skett en ökande kunskapssegregation från 00-talet fram tills 2018, där vi ser att elevers socioekonomiska förutsättningar för utbildning i allt högre grad går i arv som i sin tur leder till en kunskapssegregation i samhället (Skolverket, 2018).

De lärarna som uppgav att elevsammansättningen på deras skola var homogen och därmed att sammansättningen av elevunderlaget var likartad. Detta fenomen med likartade elevgrupper kan ses med hjälp av Bourdieus begrepp fält vilket syftar till kollektivet, i detta fall elevunderlaget, samt den enskilda individens vanor och samlade erfarenheter. Bourdieu menar att ett fält har sin egen logik och utgår från att habitus tillsammans med kapital plus fält leder till en praktik. Vi kan se elevsammansättningen som ett fält som gör att individen kan navigera sig på ett naturligt och bekvämt sätt inom fältet. Individen och dess vårdnadshavare är även med och återskapar detta fält som i detta fall yttrar sig i valet av skola utifrån klasstillhörighet. De normer och värderingar som existerar inom kollektivet agerar som en legitimitet för individens tillhörighet.

Kollektivets fält och dess påverkan på elevsammansättning går att knyta till frågan som berörde just elevsammansättningen påverkan. Vi fick då ställa oss själva frågan efter att intervjuerna var genomförda då vi kunde konstatera att flertalet lärare arbetade på homogena skolor i socioekonomiskt starka områden med goda eller mycket goda förhållanden. När det gäller hur lärarnas intervjuer påverkats av i vilken kontext de befinner sig i. Likt Trumberg (2011) kan vi se att skolan som en mötesplats mellan olika samhällsgrupper är begränsad utifrån våra intervjupersoner. Vi kan inte utesluta att det finns en ovilja att diskutera hur socioekonomiska skillnader påverkar skolresultat och deras arbetsmiljö när majoriteten av lärarna arbetade i socioekonomiskt starka områden där eleverna kommer från privilegierade förhållanden. Detta i relation till att samtliga intervjuade lärare uppgav att om en elev har välutbildade föräldrar kontra icke utbildade har det stor påverkan och gör att eleverna kan få mer och annan typ av stöd från hemmet. Det uttrycktes även att lärarna upplevde utbildade vårdnadshavare som mer engagerade i deras barns skolgång. Fenomenet att vårdnadshavare från högutbildade bakgrunder är mer engagerade i skolgången kan ses som att det kulturella kapitalet som vårdnadshavarna medvetet eller undermedvetet för vidare till individen. Vårdnadshavarna har även resurser till att stötta individen i sin skolgång i större utsträckning.

Det kompensatoriska uppdragets komplexitet är någonting som vi nämnt tidigare i denna studie. Det intervjuerna visade var att de intervjuade lärarna flera gånger såg uppdraget som någonting

som var otydligt med vad det innebar i deras praktiska utförande vilket kan ses som en spricka mellan de teoretiska ramarna som exempelvis skollagen och det dagliga praktiska arbetet ute på skolorna.

På en av skolorna hade ledningen aktivt arbetat med begreppet för att just definiera det kompensatoriska uppdraget genom att gemensamt inom kollegiet diskuterat detta.

Flera av lärarna lyfter även att de känner ett ansvar till att alla elever i behov av detta stöd ska få det och att dem är ansvariga för att de ska ske vilket också leder till ett glapp mellan teoretiska innebörden och det praktiska utförandet. Även om några lärarna kände till innebörden av det kompensatoriska uppdraget och vad syftet med det är, var själva begreppet okänt eller svårdefinierat, gränsdragningen mellan praktik och teori blev därför stundtals suddig.

Alla lärare som intervjuades beskrev att de tog hjälp av kollegiet på olika sätt.

2. Hur förverkligar lärare det kompensatoriska uppdraget.

När vi genomförde intervjuerna med lärarna hade vi teman som tillsammans var fokuserade på att besvara denna frågeställning hur förverkligar lärare det kompensatoriska uppdraget. Med förverkligar menar vi hur lärarna ser på sina förutsättningar att arbeta med det kompensatoriska uppdraget på skolan de arbetar på. Dessa teman var innebörden av det kompensatoriska uppdraget, uppfattade förutsättningar och uppfattad ansvarsfördelning. Tanken var att dessa tillsammans skulle bygga en helhetsbild av hur lärarna arbetade utifrån deras förståelse av begreppet, sina upplevda förutsättningar och hur lärarna såg på ansvarsfördelning. När lärarna talade om upplevda förutsättningar benämnde alla lärare kollegiet på skolan som en viktig del. Oavsett om det är en kollega, elevhälsovårdsteamet eller ledningen påpekar lärarna att kollegiet är en stor anledning till att de klarar av detta kompensatoriska uppdrag. Exempelvis tryckte Sara på att det är flera aktörer exempelvis elevhälsovårdsteamet, ledningen och kollegiet som tillsammans skapar dessa möjligheter för henne som lärare. Att skolan som arbetsplats tillsammans som en enhet skapar arbetssätt som fungerar utifrån formeln "(habitus)(kapital) + fält= praktik" (Bourdieu, 1994) som utgör skolans praktiker utifrån förutsättningar som finns på skolan som elevernas habitus, kapital och vilka fält som existerar på skolan som tillsammans skapar praktiker som möjliggör för att genomför det kompensatoriska uppdraget på skolan. När lärarna svarade på frågan om elevsammansättningens betydelse framkom det från flera att de ansåg att man behövde lägga mer fokus på att skapa goda relationer när individen hade sämre socioekonomiska förutsättningar och bodde i socioekonomiskt sämre ställda områden. Det

framkom även att man ansåg att skolans fostransuppdrag behövde vara tydligare i socioekonomiskt svagare områden, och att man kunde fokusera mera på skolans bildningsuppdrag i områden med högre socioekonomisk status eftersom hemmet till större del ansvarade för fostransuppdraget. Denna uppfattning att skolans fokus på bildning kontra fostransuppdraget beroende på socioekonomiska förutsättningar knyter an till studiens resultat och dess teoretiska ramverk. Att likt Bourdieus tankar om det sociala kapitalet vilket är den mellanmänniska kontakten som lyfts fram av lärarna som särskilt viktig i socioekonomiskt utsatta områden. Det sociala kapitalet som utgörs av bland annat kontakten med vårdnadshavare, vänner och klasskompisar. Där lärarna framhöll att kontakten till vårdnadshavarna och eleven själv var av stor vikt. Det sociala kapitalet på hjälper en individ att inordna sig i ett sammanhang som skolan.

Flertalet intervjupersoner benämnde elevernas diagnoser, särskilda anpassningar och specialpedagogiska åtgärder vilket kan tolkas att deras uppfattning av det kompensatoriska uppdraget även handlar om särskilda anpassningar och specialpedagogiska åtgärder. Endast en av lärarna nämligen Sara nämnde att hon aktivt arbetat med det kompensatoriska uppdraget på skolan och betonade vikten av att definiera vad det är.

Att kunna genomföra det kompensatoriska uppdraget var något som alla intervjuade lärare förutom Mikael upplevde att de kunde göra på sina respektive arbetsplatser.

Av alla intervjuade lärare så var det endast Mikael som ansåg att han inte kunde möta alla elever och därmed genomföra det kompensatoriska i både idrott och engelska. I idrott och hälsa gav han uttryck för att det var möjligt men inte i engelska. Anledningen till att han anser att han inte kan möta alla eleverna i engelska verkar vara på grund av de förutsättningarna som han har på sin gymnasieskola. Mikael har en stor mängd elever och en hög andel nyanlända elever med dåliga kunskaper i engelska och svenska, samt elever med läs och skrivsvårigheter och en som han uttrycker det "extremt blandad" elevsammansättning. Elevernas kunskapsnivåer skiljer sig väldigt mycket åt och det är något som Mikael inte har tid att anpassa sig till.

Lorentz, Helene och Sara beskrev sig till skillnad från Mikael vara kapabla att genomföra det kompensatoriska uppdraget. Skillnaden verkar vara att de har en homogen grupp bestående av i stort sett bara svenska elever med en jämnare allmän kunskapsnivå även fast det i deras klasser både finns starkare och svagare elever rent kunskapsmässigt. En slutsats var att tre av de fyra lärarna upplevde att det kunde, samt hade resurser till att genomföra ett kompensatoriskt arbete vilket går emot vad Skolverkets statistik säger samt den tidigare forskningen säger som exempelvis Ryffes (2019) avhandling. I denna avhandling lyfts det nämligen fram att mer än

60 procent av grundskolornas verksamheter inte upp till skollagens krav när det gäller det kompensatoriska uppdraget. En annan möjlig orsak kan vara att det är svårt eller icke önskvärt att blotta en oförmåga att genomföra en uppgift som man är ålagd att förverkliga. I Ryffe (2019) avhandling beskrivs det bland annat att det finns en ökad ängslighet angående skolans kompensatoriska uppdrag. Det är den mer detaljerade styrningen av skolans elever och deras enskilda rättigheter som ofta ställs mot det som är pedagogiskt korrekt.

Huruvida det Mikael uttrycker är ett tecken på ängslighet är svårt att säga, det var inget vi upplevde när vi intervjuade honom, men klart är det faktum att situationen som Mikael beskriver sig vara i som engelskalärare verkar vara svår och utmanande då Mikael beskriver sig uppleva att han inte kunnat anpassa sig till elevernas enormt skiftande engelska-kunskaper. Just den svåra situationen som Mikael beskriver är även något som Ryffe (2019) pratar om i sin avhandling om integreringsnormen i skolan och att lärare kan hamna i svåra situationer. På grund av att alla elever med väldigt varierande behov och kompetens på samma gång ska få sina behov tillgodosedda av läraren. Av de fyra genomförda intervjuer var det enbart Sara som nämnde gruppen högpresterande elever och även beskrev hur de kan stimuleras till fortsatt utveckling i undervisningen. Sara beskrev att högpresterande elever kunde användas för att hjälpa de elever som presterar sämre och därmed själva utvecklas till en ännu högre nivå. Det Sara gör med detta är att få till en spridning av både kunskap och kulturellt kapital, som de starkare eleverna har till de med mindre resurser, genom att blanda starkare elever med svagare i exemplet nedan.

Man kan blanda svagare elever med starkare så de svagare eleverna får lära av de starkare å de starkare får lära ut till dom svagare som också är ett sätt att förankra sina kunskaper å att börja i det lilla (Sara).

Resterande lärare beskrev hur de arbetade med att stödja elever i behov av extra stöd, de nämnde inte dessa elever som svaga men vissa av lärarnas beskrivningar gav en sådan antydning. Mikael lyfte förvisso fram att det finns elever med högsta betyg i klasser som han undervisar för samt att det finns elever med lägst betyg i samma klass men Mikael beskrev enbart hur han arbetade med att ge extra stöd till nyanlända elever med kunskapssvårigheter i engelska samt elever med läs och skrivsvårigheter. Helene lyfte fram att hon lägger extra tid på att motivera elever med dåliga erfarenheter av skolan.

Lorentz nämnde att det är viktigt att jobba med att bygga relationer med de elever som är i behov av extra stöd och att samarbetet mellan skolans personal är en viktig del i

detta. Även detta är något som lyfts fram i Ryffe (2019) avhandling vilket är intressant. I avhandlingen beskrivs det att de resurssvaga eleverna är den elevgrupp som det fokuseras mest på i den svenska skolan (Ryffe, 2019). Beroende på hur det kompensatoriska uppdraget tolkas så kommer betraktelsen till det att variera och därmed vilken grupp som uppdraget främst ska riktas mot.

Baserat på uttalandena från tre av fyra lärare som intervjuades kan det möjligtvis ligga något i det som Ryffe (2019) tar upp i sin avhandling. Eftersom enbart en av lärarna nämner hur högpresterande elever kan stimuleras till att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling. Nu har vi inte varit på plats och observerat lärarna vi intervjuade faktiska undervisning så vi kan knappast göra något definitivt uttalande av hur lärarnas undervisning ser ut och vilka elevgrupper som får det mesta av stödet. Vi ställde heller inte någon specifik fråga om just högpresterande elever så det kan möjligtvis vara därför inte lärarna lyfte fram denna elevgrupp i svaren som de gav oss. Dessutom har vi inte heller intervjuat tillräckligt många lärare för att kunna dra en generell slutsats men det har inte heller varit vårt syfte. Men baserat på intervjupersonernas uttalanden är det kanske inte osannolikt att det ligger något i det som Ryffe (2019) tar upp i sin avhandling när de gäller vilken grupp som det fokuserats på mest i arbetet med det kompensatoriska uppdraget i skolan.

7.1 Metoddiskussion

Metoden i denna studie var kvalitativ och vi använde oss av semistrukturerade intervjuer för att svara mot studiens frågeställningar och syfte. Inför studiens intervjuer utfördes en pilotintervju för att på detta sätt säkerställa att intervjufrågorna ringade in och besvarade forskningsfrågorna, detta anses stärka studiens reliabilitet och validitet (Kvale & Brinkmann 2014, s. 296).

Däremot har vi som genomförde intervjuerna och studien mycket begränsad erfarenhet av att intervju och att tolka intervjumaterial, detta är någonting som kan påverka studiens resultat.

Studien syfte var att söka beskrivningar av lärares uppfattningar och upplevelser genom insamling av data som sedan tolkades. Det här är något som ofrånkomligen leder till en subjektiv tolkning av den insamlade datan som ledde till viss subjektivitet i resultaten.

Det skulle eventuellt funnits en vinning i att istället för att utgå från semistrukturerade intervjuer istället ha öppna intervjuer vilket kunde ha givit oss intervjusvar som möjligen var mer fördjupade. Anledningen till att vi valde att använda oss av semistrukturerad metod gjordes för

att på detta sätt få en mer överskådlig blick över den insamlade datan och därefter lättare skulle kunnat delas in i teman samt analyseras utifrån det teoretiska ramverket.

I den andra frågeställningen, hur förverkligar lärare det kompensatoriska uppdraget, kan vi se att denna frågeställning skulle kunnat undersökas och besvaras med observationer från lärarnas vardag. Detta hade varit en tidskrävande metod men förmodligen bättre för att besvara den enskilda frågeställningen.

Urvalet och urvalskriterierna för denna studie var det att intervjupersonerna skulle vara aktiva lärare för att på så sätt få en relevans till frågeställningarna och för att de skulle ha praktiska erfarenheter. Urvalsmetoden som användes var ett bekvämlighetsurval och kännetecknas av att det går relativt snabbt att få tag på deltagare till en studie (Hassmen & Hassmen, 2008). Bekvämlighetsurvalet blev ett sätt för oss att snabbt påbörja urvalsprocessen helt enkelt. Vi har enskilt varit för sig tagit kontakt med lärare i vår bekantskapskrets.

Eftersom ett bekvämlighetsurval användes var de intervjuade lärarna relativt nya som lärare och därmed hade de inte hunnit tillskaffa sig långtgående erfarenheter i läraryrket vilket kan ha påverkat deras svar i intervjuerna. När vi skickade ut förfrågningar fick vi totalt sex personer som gav sitt medgivande till att delta i denna studie, dessvärre fick vi två bortfall utav dessa sex vilket slutligen gav oss fyra intervjupersoner vilket givetvis var väldigt olyckligt för studien av flera skäl, ett av dessa skäl är att vi fick mindre data att analysera med fyra intervjupersoner kontra sex. Ett annat skäl är att vi hade ett bekvämlighetsurval i denna studie, vilket medförde att vi inte hade gjort något urvalskriterium för skolornas upptagningsområde vilket i vårt fall ledde till att flera av intervjupersonerna hade snarlika upptagningsområden vilket tagits upp tidigare i uppsatsen. Denna utmaning hade eventuellt kunnat undvika om vi hade haft fler intervjupersoner alternativt om vi hade haft ett urvalskriterium att ett antal av de intervjuade lärarna skulle jobba i socioekonomiskt svaga respektive socioekonomiskt starka områden.

7.2 Slutsats

De intervjuade lärarnas definition av det kompensatoriska uppdraget stärker den bild som ges i den tidigare forskningen, att det är något väldigt komplext samt att begreppet det kompensatoriska uppdraget och dess innebörd behöver definieras.

Ingen enhetlig bild existerar av det kompensatoriska uppdraget baserat på de intervjuade lärarnas uttalanden utan alla hade en egen bild av vad det kompensatoriska uppdraget är och ska syfta till i skolan.

De intervjuade lärarna bekräftade alla bilden av att hemmets påverkan är stor och att det finns en fördel för elever med välutbildade föräldrar kontra elever utan akademiskt utbildade föräldrar. Det framkom även att elevunderlaget påverkar vilket fokusområde läraren har i relationen mellan bildningsuppdraget och fostransuppdraget som skolan besitter.

En tänkvärd slutsats var att tre av de fyra lärarna upplevde att de kunde utföra, samt hade resurser till att genomföra ett kompensatoriskt arbete vilket går emot vad Skolverkets statistik säger och även den tidigare forskningen. När det kommer till hur lärarna förverkligar det kompensatoriska uppdraget framkom det att de gör det genom att fokusera på att skapa goda relationer när eleven hade sämre socioekonomiska förutsättningar och bodde i socioekonomiskt sämre ställda områden. Det framkom även att man ansåg att skolans fostransuppdrag behövde vara tydligare i socioekonomiskt svagare områden, och att man kunde fokusera mera på skolans bildningsuppdrag i områden med högre socioekonomisk status eftersom hemmet till större del ansvarade för fostransuppdraget. Slutligen kan vi sammanfatta slutsatsen med det som intresserade oss från början vilket var det kompensatoriska uppdragets komplexitet i relation till yrkeskåren som skall utträta det vilket vi visat på i denna studie och någonting som kommer att behövas studeras vidare på i kommande studier.

7.3 Vidare forskning

För fortsatt forskning inom detta område så skulle vi genomföra fler intervjuer med fler lärare för att kunna få en bredare bild av hur lärare definierar och förverkligar det kompensatoriska uppdraget. I vidare forskning mer specifikt skulle vi genomföra intervjuer med lärare i olika typer av socioekonomiska områden med särskilt intresse för lärare som jobbar i socioekonomiskt utsatta områden. Detta för att införskaffa kunskap om hur yrkesverksamma legitimerade lärare som jobbar där ser på och förverkligar det kompensatoriska uppdraget med förutsättningar som finns på dessa skolor i dessa områden. Det hade även varit intressant för vidare forskning på området för att få information om det kompensatoriska uppdraget i skolan utifrån ett elevperspektiv. Genom att intervjuva elever och tillgodogöra oss kunskaper om elevers uppfattning om skolgången i olika områden.

Källförteckning

Ahrne, G., Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2., [utök. och aktualiserade] uppl.) Stockholm: Liber.

Bourdieu, P. & Passeron, J. (2008). *Reproduktionen: bidrag till en teori om utbildningssystemet*. Lund: Arkiv.

Bourdieu, P. (1994). *Kultursociologiska texter*. 4. uppl. Stockholm: B. Östlings bokförl. Symposion

Broady, D. (1998). *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*. (Skeptron Occasional Papers nr 15). Köpenhamn: Hans Rietzels förlag.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Engström, L. (2010). *Smak för motion: fysisk aktivitet som livsstil och social markör*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.

Hassmen, N. & Hassmen, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Stockholm: SiSU Idrottsböcker.

Klapp, A. (2015). *Bedömning, betyg och lärande*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Malmberg, B. Anderson, E. Bergsten, Z. Östh, J. (2013). *Det fria skolvalet ökar klyftor mellan skolor: Den svenska skolans nya geografi*. (Vetenskapsrådets rapportserie 4.) Vetenskapsrådet: Stockholm. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:684094/FULLTEXT01.pdf>

Persson, B. (2013). *Elevens olikheter och specialpedagogisk kunskap*. (3., omarb. uppl.) Stockholm: Liber

Ryffe, D. (2019). *Omöjligt uppdrag. Om rättslig styrning och normkollisioner i skolans kompensatoriska uppdrag*. [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet]. GUPEA. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/60294/1/gupea_2077_60294_1.pdf

Skolverket (2017). Betyg – deras funktioner och vad de mäter. <https://www.skolverket.se/download/18.b173ee8160557dd0b82891/1516017582178/Betyg-deras-funktioner-och-vad-de-mater.pdf> [2020-11-19]

Skolverket (2011). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmen. Reviderad 2019. <https://www.skolverket.se/getFile?file=4206>

Skolverket (2018). *Analys av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor* (RAPPORT 467). Stockholm: Skolverket.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=3927>

Sverige (2018). Skollagen (2010:800): med lagen om införande av skollagen (2010:801). (Nionde upplagan). Stockholm: Norstedts juridik.

Trumberg, A. (2011). *Den delade skolan: Segregationsprocesser i det svenska skolsystemet*. [Doktorsavhandling, Örebro universitet]. DIVA. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:396257/FULLTEXT01.pdf>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Bilaga 1 Informationsbrev

Hej!

Vi är två studenter från ämneslärarutbildningen på Gymnastik & idrottshögskolan (GIH) som nu skriver vårt examensarbete. Vårt valda ämne är skolans kompensatoriska uppdrag.

Syftet med detta arbete är att undersöka hur lärare definierar det kompensatoriska uppdraget. Mer specifikt hur det gemensamma kompensatoriska uppdraget definieras och uppfattas av yrkesverksamma lärare. Samt hur de upplever sina förutsättningar att ta sig an det kompensatoriska arbetet. Studiens syfte är att bidra med kunskaper som bidrar till att lärare och blivande lärare får en djupare förståelse för hur vi kan se det kompensatoriska uppdraget från ett praktisknära perspektiv.

Vi har fördjupat oss i forskning och litteratur kring det aktuella ämnet, men har också för avsikt att ta hjälp av er verksamma lärare genom intervjuer. Därmed vill vi intervjua dig, som har kunskap, utbildning och erfarenheter som är värdefulla för oss och vårt arbete. Intervjun kommer att ske genom digitala hjälpmedel och vår förhoppning är att en givande diskussion kommer att uppstå. Intervjun tar cirka 30 minuter och vi hoppas att du på något sätt har möjlighet att delta.

Vid intervjun kommer vi att ta hänsyn till Vetenskapsrådet forskningsetiska principer. Detta innebär att deltagandet är frivilligt och om du så skulle vilja så kan du när som avbryta intervjun och därmed ditt deltagande. Ditt deltagande kommer att behandlas konfidentiellt och resultatet kommer enbart att användas i forskningsändamål.

Om ni har några frågor eller funderingar är ni välkomna att kontakta oss eller vår handledare för mer information.

För att godkänna deltagande besvara mailet med ”Jag har läst och godkänner mitt deltagande”

Med Vänliga Hälsningar

Anton Norr Anton.norr@student.gih.se

Rikard Nordström Rikard.nordstrom@student.gih.se

Handledarens kontaktuppgifter

Sigmund Loland sigmundl@nih.no

Bilaga 2 - Intervjumall

Inledning

Intervjun kommer att börja med att vi intervjuas syfte samt hur skollagen definierar det kompensatoriska uppdraget. Intervjun kommer sedan att bestå av fyra teman bakgrundsinformation, Innebörden av det kompensatoriska uppdraget, Uppfattade förutsättningar och avslutas med Uppfattad ansvarsfördelning. Vi börjar med att vi repeterar studiens syftet som tidigare delgivits i informationsbrevet.

Syftet med detta arbete är att undersöka hur lärare definierar det kompensatoriska uppdraget. Mer specifikt hur det gemensamma kompensatoriska uppdraget definieras och uppfattas av yrkesverksamma lärarna. Samt hur de upplever sina förutsättningar att ta sig an det kompensatoriska arbetet. Studiens syfte är att bidra med kunskaper som bidrar till att lärare och blivande lärare får en djupare förståelse för hur vi kan se det kompensatoriska uppdraget från ett praktiskt perspektiv.

I skollagen definieras det kompensatoriska uppdraget på följande sätt

”I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.” (1 kap. 4 § skollagen).

Bakgrundsinformation

- Hur gammal är du?
- Vilket kön identifierar du dig som?
- Vilken utbildning har du?
- Vilka ämnen undervisar du i?
- Vilka årskurser undervisar du för?
- Hur länge har du arbetat som lärare?
- Hur länge har du arbetat på skolan du är anställd på?

Innebörden av det kompensatoriska uppdraget

- Vad tycker du om det kompensatoriska uppdraget?

- Vad tänker du kring hemmets påverkan för elevens skolresultat? Ex. akademiskt utbildade föräldrar kontra icke utbildade.
- Hur tänker du kring elevers olika förutsättningar och behov? Vad kan olika förutsättningar bestå av? Ge gärna exempel.
- Vad styr vilka val du gör, för att alla elever ska kunna delta i undervisningen? Exempelvis. metod, innehåll, tidsaspekter och grupp/individ?
- Vad tänker du kring elever med dåliga erfarenheter av skolan, svårigheter, kunskapsmässigt och socialt?
- Finns det elever i dina grupper idag eller tidigare som är/har varit i behov av särskilt stöd? Hur arbetar du med dem?
- Upplever du att elevsammansättningen påverkar ditt arbete? Exempelvis utanförskapsområde, innerstadsskola eller en blandning. Utveckla gärna.

Uppfattade förutsättningar

- Hur uppfattar du dina möjlighet att förverkliga det kompensatoriska uppdraget? Berätta hur du tänker.
- Finns förutsättningarna för att möta alla elever i undervisningen på din skola? Berätta hur du tänker.

- Vilket typ av stöd anser du att lärare behöver för att möta elevernas olika förutsättningar och behov vad avser utifrån socioekonomisk bakgrund som exempelvis. Kunskaper från hemmet? Varför?

Uppfattad ansvarsfördelning

- Vem tycker du ansvarar för att elever i behov av det kompensatoriska uppdrag får det stöd de har rätt till? Vem säkerställer det?

- Vilken roll anser du att lärare har i förhållande till elevers olika förutsättningar/behov och elevers svårigheter?

- Då har vi kommit till den sista frågan Har du någonting som du skulle vilja lägga till eller förtydliga?

Bilaga 3. Litteratursökning

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur lärare definierar det kompensatoriska uppdraget. Mer specifikt hur det gemensamma kompensatoriska uppdraget definieras och uppfattas av yrkesverksamma lärarna, samt hur de upplever sina förutsättningar att ta sig an det kompensatoriska arbetet. Studiens syfte är att bidra med kunskaper som bidrar till att lärare och blivande lärare får en djupare förståelse för hur vi kan se det kompensatoriska uppdraget från ett praktisknära perspektiv.

Frågeställningar

Hur definierar lärare det kompensatoriska uppdraget?

Hur förverkligar lärare det kompensatoriska uppdraget?

Sökord som använts

Ämnesord och synonymer svenska	Ämnesord och synonymer engelska
Det kompensatoriska uppdraget skola Fria skolvalet Fria skolvalet segregation	Compensatory assignment school Free school choice Free school choice segregation

Var och hur har vi sökt

Databaser och andra källor	
Vi har sökt efter litteratur i Diva och i Google Scholar.	

Kommentarer

--